Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 27 СЕНТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 116 (6994). ◆ Мах 3 кеп.

СОВЕТСКИ ЛИТЕРАТУРА СИЙЛАХЬА ГIУЛАКХ

СССР яздархой Союза Правлене юбилейни пленум

СССР яздархой Союза шовзткъе итт шу дизара хетаяь яр 25 сентябре Москве хиина цу творчески организаце юбилейни пленум. Йоккхачу Кремлевски двореце гулбелар дуккхачу къаьмний долча советски литературо бахкийтараш, ерригача творчески союзий викалаш. Уккхаза ба Европа, Америка, Азе, Африка 33 мехкара баьхка деша говзанчаш, дунен халкъашта юкъерчен къаьмнийн дуккхача литературни организацей кулгалхой.

ЧIогIа, дIаьхдаь детташ тIоараш а долаш, ура а айтта, тIаьйцар юбилейни пленуме дакъа лоацараша новкъостий К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев.

Президиуме ба иштта КПСС ЦК Отделий заведующеш, цхьайолча министерствайн ведомствайн кулгалхой, СССР яздархой Союза Правлене секретараш, советски яздархой цхьоалагIча Ерригсоюзни съезда делегаташ, творчески союзийн СССР Iилмай Академен викалаш.

Пленум хьайийлар СССР яздархой Союза Правлене хьалхарча секретара Г. Маркова. Мехка художественни интеллигенце цIерагIа цо дег тIара даькъала дийцар новкъоста К. У. Черненкона денна Даьхен дезагIдола совгIат — Ленина ордени «Серп и Молот» яха кхоалагIа дошо медали. Из совгIат даларо, аьлар цо, цIаьхха а хьахьоях КПСС-ен Советски пачхьалкхенн ленински чурси арахьарен политика кийчъечен чекхIоахачен, мехка экономикен культурен дегIайоалаеча, СССР оборонин низ чIоагIбеча советски кулгалхочоа карагIдиййна тIехдаьнна доккхий хIамаш, халкъий машара кхеразхлен чIоагIъеча цо ниийттара лаьца доккха дакъа партен халкъон чIоагIа къоабалдеш хилар.

Дош лу КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкона. Дуккха хе йоаккхаш чIоагIа тIоараш а детташ, Константин Устиновичага моаршал лу гулбенараша. Константин Устинович Черненкос Iолийшар СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ, чIоагIа, дIаьхдаь детташ тIоараш а долаш, халкъий ДоттагIала орден дIаеллар СССР яздархой Союза байрахах.

«Партенен халкъан гIулакх деш даьккха 50 шу» яха доклад йир Г. Маркова, 1984 шера 25 сентябра ди диццлургдоаца ди а хиина юкъегIоргда СССР яздархой Союза, дерригача советски литература исторена, аьлар цо. Вайна массене ... литературашта, кIоаргга дег чу лужаш дикахетар даьд СССР яздархой Союза халкъай ДоттагIала орден яларо. Вай дегашка йиццлургIоаца дика уйлаш йоссаяй укх исторически зала чу дийкача Константин Устинович Черненко чулоацаметен къаьгачен къамаьло. Советски литературан искусствам парте лакха мах баро дог урадоттаду, хIара болалочоа керда низаш лу, хьонаш шиьран творчества керда рубежаш караерзаяран тIаверзаву.

Константин Устинович Черненко къамаьл — ленински хьисапе гуччахьерен дуккхьаларен — творчески болхлоех боарам боацаш чIоагIа тешаш бенна хилар хьахьонхаш да. Цо вайна хьалхашка хьадела хьатIадоагIача шерашка парте дерхIа доккхий хIамаш, культура хIара дентело вай Даьхе коммунистически эргаьккхара дIахо кхоллаллаш деш къахьегача хьинаре дакъа лацара йола боарам боацаш йоккхий таронаш хьахьоях.

Вай бериал ях партена, Централни Комитета, Политбюрона массе тайпара литературана новкъостал дарах.

Боарам боацаш да советски яздархой, беррига творчески болхлой ленински партена мутIахьа хилар. Цун идеалаш котъяхара деррига низаш дIедала уж кийча хилар, парте тешаме гIончий, цо дIадоладаь деррига гIулакхаш дег тIера хьалоацараш, кIаьдлуш боаца цун идеяй, оргазонно ... ча цун сийлахь-доккхача революционни гIулакха пропагандисташ хиларца дола дог-уйла.

Социалистически реализм советски литература керттера творчески метод я аьнна хьакхайкадаь йола цхьоалагIа Ерригсоюзни съезд, белгалдаьккхар дIахо оратора, исторически событа а хиина дIаэттай вай Даьхен вахаре, дунен халкъашта юкъерча лоархIаме хиннай. СССР яздархой Союзо — Октябрьски революце кхельчо — гуччахьа дIаихайкадаьд шийн гIулакхаш халкъа, Советски пачхьалкхен вахарца, Коммунистически парте политикаца дIаийна хилар. Цудухьа вай литература маIан тахан — вахар ше, социалистически эргалонаш ира практика, коммунизма идеалаш. Литературо массе оагIорахьарен шаьра гуши хьахьоях болхлой класса, юрта боахама къахьегамхой, Iилман культуран болхлой гIулакхашкара гучаюлаш йолча советски патриотизман социалистически интернационализмая нравственни низ. Таханара советски литература турпал — из ва социализма хьинар дола саг, социалистически пачхьалкхен гражданин, патриот, интернационалист.

Докладчика маларра дийцар литературе массе тайпарча проблемно-тематически лостамех, къона творчески кадраш кийчъярах, яздархой воахалий традицешн преемственности дегIадоаккхар.

Шерашкен итташ шерашкен деза вакаь санна хьоьбенаб литературашна ЦхьоалагIча съезда тIахьехим — массаза а теттара чIоагIа классови бIарс клаба, моастагIчун тийшача балхашта ... фе хила, советски Даьхе лорве. Чоалхавечен кхерамечен дунен тIа дах вай, белгалдаьккхар оратора. Империализмо, эггара хьалха американскичо, тIом безаш, адамаш гоама долаш йола доктринаш кхайкаьь ца Iеш, коммунизма духьала, вай Даьхена духьала «крестови поход» хьахьийна ца Iеш, цIаьхха а бIарга ца лайна тайпара вахь-юхь доадаь вайхи вай цхьоагIонхоеки ядерни тIемаца латара еча кийчон шерра программа чакх а йоаккх. Цу хьалашка тIахьехам санна ек шийн исторе веза ди — фашизм эша а яь аьикхача Коталон 40 шу дизар белгалдаккха кийчъеш йолча Советски пачхьалкхен бIубенна оаз. Вай мехка яздархоша, ерригача художественни интеллигенце ца беньаш, бIарчча, бизза къоабел а бу, хьал а лоац вай мехко чакхбоаха арахьара политически никъ, сихдаь герзаш хьаделга юхасоцадара, дунен халкъашта юкъера кинмат кIаьдъяро, вай Даьхен оборона чIоагIъяра тIадерзадаь КПСС Централни Комитетов правительствен чакхдоала хьадде гIулакхаш.

Укх гаргарча итт шера сагота гIа йола проблемаш моххи дегIабоалабара стратегии белгалъеш а хIанз парти, цун Централни Комитет. ШийттаьлагIча пятилеткан план оттеш латт. Парте Программа керда редакци юкъаргIолаш йолча КПСС XXVII съезда кийчо е йолаьй. ДегIаеча социализм эргаььккха тоаяр сайна парте чакхбоаккхаш болча атта боацача. Дукхапланови бахо дIадех Iалаьмате йоккха. ЙIаьххача хана лаьрхIа духовни хьинара запас хулга. Цунна аккумуляци яра новкъостал де деза литературои искусствам, аьлар шийн къамаьл чакхдоалаш Г. Маркова. Цо хьакхайкадир шоай союза цхьоалагIча ах бIаь шера чу болаш болча советски яздархошта халкъан партенен хьалхашкара шоай декхар сийленца кхоачашдергдолгах ше чIоагIа дог тийша хилар.

Массаза а ленински партеца хила, коммунистически идеалаш котъяхар духьа цунна цхьана а цо кулгаяле а къовсам доаттабе—из уйла йолаш дар юбилейни пленуме дакъа лоацараша ... къамаьлаш. Къаьстта дог делаш белгалйоахар цар дуккхача къаьмий советски культура дегIайоалаяра дас санна парте ец йола, новкъоста К. У. Черненкос къаьгаш кIоаргеи къамаьл деш боккхачо. Дег чу юкаеча низаца хьакхайкаьь йолико, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель Даьхен эггара дезагIа долча совгIатаца белгалваьккха стоашта дег тIара дика хеташ хилар дуцар пленуме дакъа лоацараша шоаш къамаьлаш деш.

Советски яздархошка моаршал телар доазол дехьарча къаьмашца — Л. Левчева (Болгари), Азен Африкан яздархой Ассоциаце генеральни секретара А. ла Гумас.

ЧIоагIа гIадбаха а болаш моаршала письмо дахьийтар пленуме дакъа лоацараша КПСС Централни Комитетага, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага.

ВАХАРА БАКЪДАР, СОЦИАЛИЗМА ЛАКХА ИДЕАЛАШ ЧIОАГIЪЕ

1984 шера 25 сентябре СССР яздархой Союза Правлене юбилейни пленуме новкъоста К. У. ЧЕРНЕНКОС даь къамаьл

Деза новкъостий!

Шун пленум советски культура исторе чухь Iалашмате лоархIамеча событе — советски яздархой ЦхьоалагIча Ерригсоюзни съезда шовзткъе итт шу дизара хеталай. Цудухьа тахан доккхал деш хьеж вай Сийлахь-боккхача Октябро хьаккхелла советски литературо, XX бIаьшерера революционни эргалонаш къаьгта хьахьоккхача литературо хьабенача никъага. (ТIоараш тох).

Из — халкъаца, партеца, мехкаца цхьа вахар долаш дахаш дола литература. Цун оагIош тIа шоай лаккхалла хьалъотт Ленинней цун соратникийн, граждански тIемен хьалхарча пятилеткайн турпалий, цIераш йовргIоацача Сийлахь-боккхача Даймехка тIема тIемахой сий дола гIоннаш. Из — шийн юкъмоттиге къахьегама саги къахьегаш воалла саги, духIавулаш, водаш, кхоллаш деш, хьинар долаш вола коммунизм хьалъешвар латташ дола литература. Из — шийн ханара саг шийн дерригача чоалхаеча чурча дунеццен нравственни лехарашцен, шийн дика хетарашца а саготонашца а, баьдолчушен ниисхоинен тIаккхачара йолча цун уйлашца кхетавен хьахьоккхен хоаш дола литература.

Горькен, Маяковскен, Фадеева а Шолохова а иштта башха-дика дIадоладаь гIулакх тахан дIахохьу дуккхача къамех латтача вай литературе хьинарен беркатеи болх беш болча яздархошен поэташен. (ТIоараш тох). Аз, кхетадеш ма дарра, ювцаргъяц укхаза е цIераш а е хьадала произведенеш а. Цхьа хIама белгалдоаккхаргда аз: укх тIеххьарча шерашка литературана чухьа хьагучадаьнна, советски читатела дагадоахнаш, уйла ем къосен из оттадеш дола уж керда, талантливи, кIоарга хIамаш, — из да шоай ханал дIаьхагIа дахаргдолеш цунах дола бакъдараш тIехьенашта дувцаргдолеш кхоллемаш вайна бIаргагуш советски а венна дунен а классикона юкъедоагIаш хилар хьахьоккхаш дола дикагIдола тешал.

Се гIалат варгвац мотт соня, бIарчча хьанийшача литературан искусствен толамий эггара нийсагIа йола критерий — из халкъа идейно-нравственни сибат хьаоттадара цар еча воздействе реальни степень я аьлча. Цу гIулакха, боккъал бакъдар аьлча, советски литература нийслургдолаш кхы цхьаькха дац. Цо шийна чулоац керда, социалистически цивилизаце духовни рузкъа. Цудухьа парте, халкъо чIоагIа лоархIаш ба яздархой, искусства беррига говзанчий бакъахьара [illegible]. (ТIоараш тох).

Новкъостий, яздархой ЦхьоалагIча съезда шовзткъе итт шу дизар белгалдоаккхаш вай йиш хула литературерча тIулахех меттел, ерригача художественни творчества проблемаех а. Вай ахарерча искусства моттигах а лаьца гуччахьа, корта бола къамаьл де. Цу тайпара къамаьл шоана, советски искусства деятелашта, эшаш да аьнна хет сона. Со дог тийша ва, из хьашт долаш итташ миллионаш бола шуна йоазонаш дешараш, хьожараш, ладугIараш а — лоацц аьлча, ерригa вай общество а хилараш. Къайла хьоргдац аз: цу къамаьлаца дакъа лаца са а бар безам. ХIаьта, кхетадеш ма дарра, художественни творчества хьакъехьа дувцача хана, уж мишта къестае еза хьехаш шоана рецепташ тела лаьрхIа вац со. Сона лоара эггара хьалха цу проблемай политически аспектех ала, сайна хетачох шуца дагавала, тахарча партийни политика ойлангарча декхарех лаьца, вай уж мишта кхетаду, вай дер мишта дувца.

Художественни творчества проблемаш политикаца йоацаш яц. Вайна гуччахьара истина да из. ЦхьабакъЪа, ховш ма дарра, атта баьккхабац цо шийна никъ. Цудухьа мах бе воале тамаш я из принципиальни чIоагIдара юкъе яздархой ЦхьоалагIча съезло лаьцача дакъа.

Цига къамаьл хиннад социалистически общества литературага кхоачача дакъах, керда тайпа саг хьалихевеча цун лоархIамах, литература граждански декхарах. Шерре, ленински хьисапе оттадаьд уж дешаш Алексей Максимович Горька. Шоана дагадоагIа хургда цун къамаьла кертера маIан: шийна социализмо еннача сийлахь-боккхача боккъонах, керда вахар хьалдеча юкъарчен доацдеш дакъа лацара, цо доагIаш, ширдаьнна мел долчун хIра судахо хиларе, шийн искусствоца боккъонца йола гуманизм, социализма сийлахь идеалаш чIоагIъяра баккъонах бизза пайда эца Iомаьвла веза яздархо. Иштта да, ма дарра аьлча, социалистически реализм — вай литература, искусства кертерча художественни метода политически маIан.

(Чакхдоалар 2-ча оагIо тIа).

ДЕГ ЧУ ДУВШАШ ДОЛА ДЕШАШ

Со воккхий веш...

Советски нах идейно-нравственни оагIонгахьара дегIабоалабара, вахара дилара дола парте доккхий декхараш кхоачашдеча советски яздархошта 50 шера карагIдаьнначунга хьожача хана, цун итогаш еча хана нов. К. У. Черненкос советски наьха кхетам лакхбара, уж духовно дегIабоалабара вай литература лоархIам боккха хилар белгалдир — из цун боккха мах бар да. Цо беррига яздархой, беррига культура болхлой боккхий а бу, гIад а бут. Цу лаккхача маьхо а СССР яздархой Союза Халкъийн ДоттагIала орден иларо а керда творчески лакхаленаш яха тIаьхьех литература болхлой.

Новкъоста К. У. Черненкос шийн къамаьла тIа белгалдаьд советски культура вай мехка дерригача къаьмаштен халкъаштен карагIдаьнна хIама хилар. Из со, хьалха пачхьа Iаьдал долча хана шийн меттала дешар-йоазув ца хиннача къаман саг, воккхий веш да. Са къамо а дакъа юкъедиъхьад советски культура хьаккхоллача. Цунна дола тешал да нохч-гIалгIай халкъа литература, цун искусство.

Керда саг хьалкхевара литература бола боккха лоархIам, цу даькъе цунна карагIдаьннар белгалдарца цхьана партен халкъон литераторашкара дIадехаш дар а белгалдаьд новкъоста К. Черненкос ше къамаьла деш. КIоаргга идейность, гражданственность хилар, художественни говзала боарам лакха хилар — иштта да яздархошкара парте дIадехаш дола керттердар.

Тахан дунен тIа, бехк империалистий а болаш, кхоькам айбеннача хана, укх бехктокхамерча хана парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара шоай беррига кхоллама низ дIабалара, вай ра йола произведенеш хьакхоллара яздархой тIаьхьехаш замо, вай хано дIа ма еххада новкъоста Константин Устинович Черненкос СССР яздархой Союза Правлене пленуме даь къамаьл. Доккхий, бехктонхаме декхараш да цу къамаьло хIара яздархочоа хьалхашка оттталаьраш.

БОКОВ Ахьмад,
Нохч-ГIалгIай АССР халкъа яздархо.

Болх творчески беш

ЧIоагIа тешаш тIабахийта ладийтIар аз новкъоста К. У. Черненкос СССР яздархой Союза Правлене юбилейни пленуме даьча къамаьлага. Сона къаьстта дег чу дийшар вай партен пачхьалкхенни кулгалхочо даьча къамаьла юкъера ер дешаш: «Воай дегIаахар мо могга дукхагIа сихдара тIадерзаду вай тахан халкъа дерригa творчески низаш цун къахьегама инициатива».

«Гикаловское» яхача производственни объединенс къахьегамхоша тIаэц уж дешаш творчески болх бара а хьайбай продуктивность лакхъяра а бола тIаьхьехам санна.

Совхьа хIара кхоабача Iаттагара 4000 килограмм шура яьккхар аз. Цу хана цох шийн тайпара рекорд лоархIар. ХIаьта карарча шера духхьале бара бетта а хIара кхоабача Iаттагара 3200 килограмм шура лаккха вIаштIехьдаьннад са. Укх шера 4000 килограммага кхача лаьрхIад са нешаша Б. Умаровас, Л. Дакубековас, Л. Хакимовас, З. Магомадовас. Из хургда оаха цхьайтталагIа пятилетка, СССР Кхачан программа кхоачашъеча юкъехоргдола дакъа.

В. СЕРАЖДИНОВА,
«Гикаловское» ПО доярка, къахьегама Сийлен III степена ордена кавалер.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1984 ш., 27 сентябрь № 202 г. Москва.

ГIулакх дара оттаь хенна хана лаьа баьнна тIема гIулакхаш тIара вах 1984 шера октябро — декабре запасе а бохийташ боккъонца долча тIема гIулакха тIара дIабохара а боккъонца дола тIема гIулакх де бохийта граждански оргIанара тIаьхьехаш бора а хьакъехьа

«Массала а тIема гIулакх де декхарайна веш долча СССР Законага хьежжа» **приказ лу аз:**

1. 1984 ш. октябре — декабре Советски Эскара, ТIема-Форда Флота, доазон тIарчен чурчен бIуний мутIарашкара дIа а баьха запасе бохийтаьба хьала ха йолча, боккъонца дола тIема гIулакх дара хагIулакхаш тIера, боккъонца дола тIема гIулакх дара хаиаш 1985 ш. 1 январь хьатIаккхачале чакхйоалаш бола тIема гIулакхаш тIара вах.

2. ТIема гIулакхаш тIара вах укх приказа 1 пунктага хьежжа запасе а бохийташ тIема гIулакхаш тIара дIабоалаш хиларца дувзаденнa боккъонца дола тIема гIулакх де Советски Эскаре, ТIема-Форда Флоте, доазон тIарчен чурчен бIу тIа хьехаба тIаьхьехача дийнахьа 18 шу доалаш, тIаьхьехама тIехьабола боккъо йоацаш бола гражданаш а хIаьта иштта тIехьехама тIехьабаькха хайаш чакхъяннa, тIаьхьехара [illegible] йоккхагIа йолаш бола гражданаш а.

3. Ерригача роташка, батарейшка, эскадрильяшка, кемаш тIа дIакхайкадолда приказ.

СССР оборона министр Советски Союза Маршал
Д. УСТИНОВ.

Мехка—дукхагIа комсаш!

Беркате хьувкъам

КПСС XXVI съезда, КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума исторически решенеш вахаре юкъе а хьош пятилетка дихьлагIча шера задание толаме кхоачашъяра хьинаре къахьегаш хьабовгIа «Новогрозненский» совхоза комсаш лелаераш.

Къаьстта шерагIа лорвай социалистически яхь хIанз Даймехка Сийлахь-боккхача тIема тIа Котало яьнна 40 шу дизарах Октябрьски революци яьнна 67 шу дизаран вакъадаха кийчо еча хана.

Совхоза къахьегамхоша 1984 шера 23 сентябрь хьатIаккхоачаш кхоачашъяьй пачхьалкхенга комсаш йохкара йола укх шерара план. План 2087 тонн йолаш тахканарча дийнахьа пачхьалкхенга дIачуеннай 2100 тонн комсаш. Комсаш чуяцара балхаш дIахо дIаьхьош да.

ТIаьйнна хьина социалистически декхарахь дIаьхха а белгал а даьха, боахаме лаьрхIад нарарча шера Даьхенга кхы тIа 1000 тонн комсаш йоала. Цо нарагIдоалийтаргда совхоза дIадалача кхаь шера тIадиса декхар юхаметтаоттадие а, цхьайтталагIча пятилетка дихьлагIча шера план толаме кхоачашъе а.

Цу совгIа, Ярославль яхача городе дIаяхийтай 85 тонн диналгIа столови сортагIа йола комсаш. План 200 тонн йолаш цу сортагIа йола комсаш 230 тонн пачхьалкхенга еха.

Эггара дикагIа хьонкамаш гойт Б. Насухановен М. Мамадиевен кулгаллеча бригадаш. Цар юкъера хьайццача хIара гектара тIара 100 центнер комсаш йоах.

Беркате хьувкъам хьалхарча шерашка чуйнцачул дуккха хьалха чуэца лерхI оаха нарарча шера — 18 балха дийнахьа.

Новогрозненски комсаш лелаерай деча я: «Цхьа хIама а ди доадайташ беррига а хьалкхеба хьувкъам чуэцар». Цу гIулакха лаьрхIа лоацъяь график оттаьй: хIара дийнахьа 150 тонн кIеангагIа йоаш пачхьалкхенга комсаш дIачуяла.

Хьувкъам чуэцача ди тIехьа йхы а шерагIа яраш латт комсаш лелаераша юкъера ахь.

А. ПРОСВИРОВ,
Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза директор.

Хоам бу КПСС обкома пресс-центро

Телефон 2-66-72

ХАЬЛХАЛАТТАРАШТА ЮКЪЕ БА:

ГАПАТАЕВ Хьасан, Ножай-Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхоза тракторист. ДТ-75 яхача тракторца норма 4 гектари социалистически декхараш 4,5 гектари долаш цу цхьан дийнахьа аьхай 6 гектар зябь. Сезон дIайолаелча денз цо аьхай 145 гектар.

ДЬЯЧЕНКО Николай Федорович, Наурски района «Терский» совхоза механизатор. ЮМЗ-6 яхача тракторца цхьан дийнахьа цо дIадийнад 20 гектар гуразьа дуъ ялат, норма 12,2 гектар йолаш. Кампани йолаелча денз цо дIадийнад 342 гектар, 134 процент кхоачашдаьд социалистически декхараш.

ЦАЛТУКАЕВА Хетимат — Надтеречни района «Знаменский» совхоза болхло. Норма 350 килограмм йолаш цо цхьан дийнахьа гулъяьй 1000 килограмм комсаш, хьувкъам чуэца болабелча денз цо гулъяьй 63,3 центнер, 149 процент кхоачашдаьд тIаьйца социалистически декхараш.

• • •

25 сентябрь хьатIаккхоачаш республика районашка гуразьа яз культураш дIайийнай 60,8 эзар гектара тIа, из хула планах 36,4 процент.

Кхашка болх беш хиннай 309 хIамаш дIаюа агрегат. Цхьан дийнахьа цар дIайийнай 4010 гектар. Гуразьа яз культураш дIаера план кхоачашъеча хIанз а хьалхара кхо моттиг Надтеречни, Наурски, Грозненски районашка я.

Эсала вIаштIехьбаьккхаб из болх Гудермесски, Урус-Мартановски, Шалински, Шелковской районашка. КIеангагIа терко ю укх районашка гуразьа ялат дIаде деза лаьтта кийчдара.

Республике зябь аьхай 55,4 эзар гектар, из хула планах 32,6 процент. Цхьан дийнахьа-буси аьхай 655 гектар, цу юкъе Наурски района 285 гектар а оахаш. ПланагIа лаьрхIача майдах кхоалагIа дакъа зябь аьхай Шалински районе.

ТIеххьарча деношка зябь аьха майдаш тIаккхийттаьц Веденски, Надтеречни, Назрановски, Ножай-Юртовски, Советски, Сунженски, Шелковской районий боахамашка. Эсала лел зябь ахара болх Урус-Мартановски районе.

Республике дIахо чуэцаш я ялта лаьрхIа хьакхIаш. Ерригa чуйийцай 6200 гектар, из хула ерригача майдах 16 процент.

Наурски района боахамашка чуйийцай 64 процент, Советски — 60, Грозненски — 42, Урус-Мартановски — 35 процента хьувкъам чуэца майда. Хьувкъам чуэцача цхьана дIахохьош да пачхьалкхенга хьажкIаш йохкара гIулакх. Ерригa а республике уж дIачуялара план 14,6 процент кхоачашъяьй. Урус-Мартановски района боахамаша 48 процент кхоачашъяьй пачхьалкхенга хьажкIаш йохкара план, Грозненски—40 процент.

ХьажкIаш хIанз а пачхьалкхенга дIачуяла доладеннадац Наурски района боахамаш, укхаза хьаттаьша Iайнай 700 совгIа тонн хьажкIаш.

ДIахо хьош да пачхьалкхенна генараш дIачудалара балхаш. Республике хIанзале чуйийца лаьлай 5,5 эзар гектар генараш, из хула ерригача майдах 45 процент. Пачхьалкхенга декхад 3717 тонн генараш. Из хула планах лаьрхIачох 21,9 процент. Генараш дIачудалара план кхоачашъеча эггара доккхагIа дакъа юкъедихьад пачхьалкхен план 39 процент кхоачаш а я, задане тIех 466 тонн дIачуденнача Шалински района.

Укх тIеххьарча шерашка духхьашха хьалхара моттиг яьккхай «Зори Кавказа» совхоза коллективо, 184 процент план кхоачашъьча. Планал совгIа цар дIачуденнад 150 тонн генараш.

ТIехьабус хьувкъам чуэцача: Надтеречни район — чуйийцай ерригача майдах 14 процент, Сунженски — 15 процент.

Силос кийчъяьй 506,2 эзар тонн, из хула планах 69 процент. Хьалха долх планагIа лаьрхIачох 113 процент силос кийчъяь Веденски района боахамаш, Надтеречни — 91, Грозненски — 87 процент.

Хьалха санна тIехьадус Наурски района боахамаш, укхаза 35 процент мара кхоачашъяьяц силос кийчъяра план, Назрановски — 49 процент.

Республика колхозашки совхозашки кийчъяьй 127,8 эзар тонн йол, из хула планагIа лаьрхIачох 58,9 процент. Сихдаьд йол кийчъяра балхаш Ножай-Юртовски района боахамаша. Укхаза кийчъяьй планагIа лаьрхIачох 81 процент, Шалински районе — 79, Малгобекски — 73, Гудермесски — 72 процент.

ТIехьадусаш хьадоагIа йол кийчъеча Сунженски, Советски, Урус-Мартановски районий боахамаш.

ДIахохьош да баьца хьоар кийчдара балхаш. Из кийчдаьд 19,6 эзар тонн, планагIа лаьрхIачох 60 процент. Баьца хьоар даккхара шера план кхоачашъяьй Шелковской района колхозашка. Эффективни пайда ийбу баьца хьоар кийчдеча агрегатех Наурски, Урус-Мартановски районий боахамаша. Во лел баьца хьоар кийчдара гIулакх Шалински, Ножай-Юртовски, Малгобекски, Назрановски районий боахамашка.

Сенаж кийчъяьй 80 эзар тонн, планагIа лаьрхIачох 74 процент. Сенаж кийчъяра план тIехкхоачашъяьй Ачхой-Мартановски, Наурски, Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски района боахамаша.

Сунженски Назрановски районий колхозийн совхозийн кхашка дIахохьош да кортолаш чуэцара балхаш. 25 сентябрь хьатIаккхоачаш республике чуйийцай ерригача майдах 53 процент. 67 процент кхоачашъяьй кортолаш пачхьалкхенга йохкара план, цу юкъе Назрановски районе — 87,5 процент.

ВАХАРА БАКЪДАР, СОЦИАЛИЗМА ЛАКХА ИДЕАЛАШ ЧІОАГІЪЕ

(Нисхадалар. Дехьаур 1-ча агІо тІа).

Кердача, социалистически достам бола литература хьахулача процессе гола тоьхийташ йола веза а хинна дІаяхьтай цхьоалагІа съезд. ХІьта цун дІадоладалар, оьлаш ма дарра, цІенача листа тІара дац, из дегІадехад хьалха лаьттача литература. Россерча дерригача халкъий демократически культура, дунен классически тІехьалелларда тІара.

Съезда итогаш ше еш, большевизма коталон санна мах баьб цун Горьке. ХІьта из, шеко йоацаш, бакъ а хиннав: литература сферана коммунистически партийности организованности юкъелхьаро новкъостал даьд цуна, Ленина гуш хинна ма хиллара, бокъонца мукъа а даьлла, къахьегача сагаца гуччахьа дувзаденна а долаш дІаоттара. Дукиха дийхачул тІехьагІа кораьн съезде чІоагІъьн йола литераторий вІашагІтеха организационни форма дІайийцай кхыча искусствай говзанчаша. ХІьта хано баьча тохмамах из чакх а даьнай.

Цхьабакъда, цхьоалагІча съезда лоархІам художественни вахара доазонел арабаьннаб: советски интеллигенци хьалъоттара исторе чуть а рубеж хинна дІаяттай из. Хьадагадохал оаш: съезда делегатий кхаь даькъах шит дакъа болхлоштен ахархоштен юкъера хьадаьнна хиннад. Вешта аьлча, хьалхарча ноахалера интеллигенташ. Цу факто моллагІча дешачул динагІа хьахьокхар, керда интеллигенци хьехинкилген вай общество цо шийна йоагІа моттиг дІалаьцалген.

Литераторий съездо чІоагІъяьй Октябрал тІехьагІа хьахинна къахьегамен культураи цхьоагІо. ЧІоагІъеш йола низ болхлой класс хиннеи хургйолаш йола цу тайпара цхьоагІо ецаре, болхлой, ахархой, интеллигенце цхьоагІо ецаре, социализм толаме хьалъе вІалла вІаштІехьа а дацар. Ах бІаь шу хьалха нийса хиннад из. Тахан, интеллигенци — дийшача нахха хІано готтига мугІарилг а боацаш, къахьегача халкъа боккха ние болча декх. Вай юкъарча гІулакха — СССР-е хьалхаь социализм ергальюкха тоаяра юкъе цо лоаца дакъа тІехь - тІехьа доккхагІе хулаш латтача хана хІаьта а вета а да из нийса.

Из гІулакх, кхетадеш ма дарра, чоалхаме да. Цунна мегац шийца карахьекиха, цхьа моллагІча тайпара ледадеш дола гІулакх. Укхаза ше доагІача тайпара мотта бихкье хьаувтт хьакъале дешаш: фуннагІа Іайха дер — хьакъалца къовстиде. Да а да из дуккхьал мишта. Вай тахан кхьметтел машинашкара а хьалех уж хьехкъал долаш хулга. Из метафора мара еце а, нийса хьахьокх цо хІаннарча производственни процесса белгалагІа йола оагІув — тІехь-тІехьа дуккхагІа лакхьаш йола цун гоавел. Хозахета мичад халкъа боахама эффективность лакхъяр, производствена интенсификаци яр Іилманна гучадьннараш, инженерни уйлаяна карагІдьннараш сиздаь карадоралерца, экономически уйла ергаякикарца хІьта а, вай айхагІча тайпара дувзилга.

Лоаца аьлча, новкъостий, партийни, паччахьалкхен, боахама балха моллагІа дакъа вай хьанийчача, цхьаннахьа а толаме дІахьалхашинахьа дохалургдац вай беррига къахьегамхой кІоаргача знаних, лакхача сакхетамахи культурахи, советски нахаз новхалаша Іоальча йоккхача духовни, творчески потенциалах хог-гІортилга ца хуле. XXVI съезда, тІехьарча ханарча ЦК Пленумий решенеш, бокъалдар аьча, и а яр из потенциал ерригна а оарцагІьаннхара тІаерозаь. Цун низ кхоачаргбе, вай дог тийца ма хиллара, вай массе оагІорахьара дегІадоагІилга чІоагІа сихде.

Укх зале гулбеннаб традицегІа творчески интеллигенци аьнна цІи дІаяххача профессей викалаш. Цхьабакъда, оаш се хьаллоацаргва аьнна хет сона, нагахьа санна аз иштта оале: къахьегама творчески хьисап, шийгІу даикаца леьца творчески никъ — тахан хІара интеллигента — Іилмахочун а инженера, хьехархочуи е лора белгалагІа йола оагІув хила еза. Кхетадеш ма дарра, хІара болхлочун, хІара колхозхочун, вай сийлахь - йоккхача Даьхен хІама тоадар духьа тешамех хьанален къахьегаш мел барий а санна. ХІьта цу тайпара нах вай миллионаш а миллионаш а ба.

Со мича ахача гІерт, новкъостий, терналдаь хургда оаш: вай общества хьалхашка латтача декхарий маІано ше хьеалл белгала доавув доацаш йола, советски интеллигенце ерригача отрядаца творчески низаши хьувари тІадехийтара йола яре. Цар гІуланкий формаши лостамаш Іалаьмате бе-бе да. Цхьабакъда, уж вІашкаувлаш доле юкъара цхьа хІама а да да-м. Аз юкъар общественни сакхетама, общества духовни вахара интеллигенце еш йола йоккха влияни я. Парте политике, цун идеологически организаторски балха тІа терхалъе еза из. Ленина хьйхххача тайпара, массара а. Цхьабакъда, къаьстта лоархІаме да из динелга диллача керда долча, къовсталара, кхетадеш мадарра, общественни сакхетама керда боарам эшаш долча декхарашта юкъдухьал общество нийслуча ханашка.

Духхьал иштта латт гІуланх вай декошка а. Парте теоретически уйлацо енний вайна дегІаенача социализма концепци. Цу концепце низ сенах латт аьлча, из латт, вай дІакхаьча керда общество социально - экономически дегІаера боарам бокъонца мелаб да. Вай гаргарех гаьнарех дерхІараш нийсагІа бІаргаго цо йиш хулийташ хиларах. Цкъарча юхьига кІесаг - дукха даьлье доалаш хеталуш хила а мег из. Цхьабакъда, нагахьа санна уйла йича, партийни документаш чІоагІа уйла тІа а йоьхийташ дийшача, теркал ца деш Іе йиш яц: деш дола къамаьл хьаддача, лоархІамегІарча хІамаех да. Вайна карагІдувлача сийлахь - доккхийча, шеко йоацаш долча хІамай хам а ца боабеш, долаш дар шаьрдаь хьаоттаде а ца гІерташ, кхоачамбоаларашта кораагІа а ца дувлеш, вай йоаккхаш йолча хана башхалоний йиста, боаттІача тайпара мах бинза барг ца хиларах да. Хьалхашна уттта декхараш кхоачашдара керда, цу башхалонашка хьежжа дола, маькъаш творчески лехара лоархІамах да.

КПСС политика наха хьалхашар — из эффективно чакхъяккхара лоархІамегІара хьал. ХІьта цу тайпара хьаллацар нахаца гуччахьа деча къамаьло Іалашдеш да. Политика тешаме, дег тІара лелаяр — партена чІоагІагІа дола закон. В. И. Ленина ма яздарра, «политике дог цІена хилар, вешта аьлча, гІуланх цхьац-цхьацанеца а доацаш, кхаллевашца долаш йолча адамий отношеней областе, — политика дег тІара лелаяр дешал гІуланкан юкъера мегь цхьана тарлуш йий геттара дика тахна йиш хилар да». Цу тайпара, новкъостий, дегІаенача социализма концепцех Іилман чулоацам баьлла ца Іеш, иштта доккха морально-политически маІаш а доала.

Долаш дар доагІача тайпара кхетаделга вай хьадехар яхаш, хІара денкарча гІулакхел дІахордар вайна бІаргигац аьнлга вІалла а дац. Хьалхашнахьа хьеж парти. Цо эггара кертера уйла тІайохийт къовстаьчул тІехьагІа мехка, халкъа кхоане а, хІьта дуккхача даькъе дунен аренера гІулакхаш а шоаех тийша долаш йолча проблемашта.

Гаргакхоачаш латт парте XXVII съезд. ХІара съезд а боккхача лоархІаме а партеи халкъеи вахаре. Цхьабакъда, хІанз а тІехьа шеко йоацаш да: аргІанарча съезда лоархІам белгалбаргба вай ларде а лаьца итташ шерашка болх бе безарболаш йола КПСС Программа керда редакци цига тІаацаргйолаш хиларца.

ЦК Программин комиссе са хьалхагІа дувца дийза ма хиллара, вІаштІехьъльннача реалашна хьожаш хила деза вай, дукха хІама ца эшаш укх тІеххьарча тхъаь цкъ шера общественни практикански теоренеи юкъе хьахинна лоархІаме керда мел дар теркал а деш, наха Іоаль опыт теркал а еш. ХІьта цу опыто хьахьекхад, коммунизм хьалъярча юкъарчал доацаш дувзаденна дола декхараш кхоачашдале хьалхагІа вай мохк хьалхарча юхьиге латташ йола дегІаенача социализма исторически йІаьха этап чакхъяккхача яре ца хилар.

Къахьегамхой письмой, общественноста откликий аьча анализ хьа ма хьожкхара, дош иштта оттадар шеко йоацаш да. Цунца цхьана, нахаца къамаьл деча хана, почтага хьожаш ховлача хана цикъаза хаттар отт: цу тайпара тІехьашка кхккхачал-теш вай коммунистически перспектива? Цунна дала жоп хьадда а ши дукъ доацаш а да: яккхане а яккхац. Кхьча бесса, вай долла хІама ду из перспектива гаргайоалара. ХІьта из гаргайоалаьхургъяц цхьан невкъаца мара — коммунистически формаце кхьлхарча фаза уж дале а е кхыдале а долча лагІашта йоагІача йоккхийчен чоалханечен проблемий ерригна комплекс къовста а яь. Из бокъонца ше мадарра «коммунизм — дегІаенача социализма эттара лакхера лагІа» яьхача Ленина хьйттача тайпара да. Цудухьа къаьстта белгалданехха безам ба са, новкъостий: дегІаенача социализма этап йІаьха хилар цхьанна а тайпара дац темпаш хадланза лакхъяра вай йоакхо ца е. цхьа сагота декхараш гаьнна тІехьадаха мегаргда кхилга. Воай дегІаахар ма могга дукхагІа сиздара тІадерзаду вай тахан халкъа деррига творчески низаш, цун къахьегама инициатива.

Цу тайпара, «дегІаена социализм» яхача формулах пайда эца йиш яц, дий хьона, алхха дІаяхача хана вай даьхха толамаш баьгдешн дІахо йодача хана вай доахаргдолча толамашта гаранти дуца йолча грамотах санна. Цо вай теркам тІаберзабу кхыдолчоа. Советски общества вахара ерригна оагІош социализмах болча эггара динагІча, эггара чІоагІагІа дІадехача, къаьстта а Іалмаш лерда тІа баггьача уйлашна хьажна нийсъьлара.

Кхетадеш да, цу гІулакха боахавен организаторски низаш чІоагІа тІадахийта дезаргдаьга. Цунна цхьана тІетеІа болх бинза а бартбац наьха сакхеташ лакхбара, общественни сакхетама, белгаларча дакъе, нагахьа санна цун безам бале, парте хьаувттаеш йола керда идеяш цо сихагІа дІатІадаргйолаш, къаеннача. тІехьайисача уйлаех из ходамболаш хьакъастаргболаш, кхьбола достам балара. ХІьта цу лоархІамеча идейно - политически балха тІа оаха дагаондле ю вай интеллигенцегахьарча хьахарча новкъосталах.

Со дог тийша ва из декхар вай литературан искусствен деятелашта Іалаьмате боккхача дог ураоттадеча лоархІаме хилерах. Шоай средствашца чІоагІбе безац ба уж парте хьадлаьца, чакхбоахаш бола вахарпара, цун проблемашцара никъ. Дагадоххарах аьлча, нагахьа санна цу наьнга маІан лоацца хьахьокха дийзача. хетаргахьа, пайда ийцача мегаргбар шоана дика довзаш долча декахех — социалистически реализм.

Чоалхане, цхьана тарлуш доаца тІамаш наст-наста увттаду хІана литературо, киноо, театро. Цунах тамаш е хІама даллац. ВІашдухьаленаш хила тарлуш а хилавза Іергйоацаш а я социалистически общество дегІайоагІача процессе. Цар, бакъдар аьча, мичча бесса йий а влияни ю маьха кхелашта, нравственни коллизеш духьъюла хьаст а хиле дІаотт уж. Уж вІашдухьалепаш дІаехаро, вайцига антагонистически маІан долаш уж еце а, дІадех дукха низаш тІадохийтилга, декхна граждански декал, принципиальность хулга.

Яздархочо уйлаш яра, литература массавера мисси кхоачашъяра: общество, хІара сат шийга чІоагІагІа, цІенхаштта хьаннийтара. даим а массе хІаманна тІехье а вай юкъарча гІулакхаца декалеча къовсамхочун хьанар дола никъ дуца цунна новкъостал цара шортта хІамаш да уж.

Наха коммунистически уйлаца кхетам балара, бокъонца йола советски характер хьакхолле партена новкъостал а деш, вай литература, искусства дукха хІама даьд цу тайпарча характера маІан довзийташ, халкъа, социализмана боарам боацааш мутІахьа болча наьха бакъ йолен йиза йолен керла дуне хьалдечара турпал хьагойта образаш хьакхоллаш. Вай массане а кхетаду: из де вахарера художественни производенешка цу тайпара мах боахилга атта гІулакх доацилга. Долче, хетаргахьа, бакъахьарча турпалах творчески наха дувца къовсам тІа дола дешаш доагІаш а эшаш а да. Бакъда, со зарна юкъаехка валлиш. Сайна хета цхьа хІама аргдар аз цох.

Сона хетачох, хьадала вІезига бернат долаш я, масала, турпала воча а динача а оамалий «доаяроена» мишта хила еза, ихаш еш йола дискусеш. ЛоархІаме да новкъостий, художникно творчески лерхІараш, нагахьа санна иштта але йиш яле, вІал цхьа бух болаш — вахара бакъдолчоа, социалистически идеалашта тешаме хилар. Искусства вартийноста, халкъала хилахза дергдовлар да из.

Кхетадеш ма хиллара, дешачоа а хьежачоа а лов, къаьстта къоначарна а лош, книжка тІа е экрана тІа ше тешаш волча, шийна везалургволча, цуна тара хила безам оттаргболча шийзамахочунна наст - кастагІа вІашагІеттадале. ЦК июньски Пленуме дийцар цІаьнха а ях аз, хІана аьлча, со тешаш из, общественни кревааш а наьха дог-уйла а хьеча, хьакъала и дега а оар еча воздействега диллача литературен искусствен хунца йиш йолаш цхьанкха хІама ца хиларах.

Цунна дувзаденна цхьакха цхьан хІамах ала безам бар са. Сат художественни культурага вахкаро, эстетически кхетам баларо чІоагІа пайда лу из деррига а эІамига волча хана деза дІададича. Вай школана шено йоацаш карагІдаьнна хІама да классико бегбаьха «митрофанушкаш» вайнига практически боацаш хилар. Цхьабакъда, эмоционально-психологически маІанга диллача недорослаш, хадакете а, нийслу. Хетаргахьа, школьни реформах пайда эца безе вІаштІехьнаниххача даькъера литературе а искусства а влияни чІоагІъяра. Со тешаш ва, кхувийоагІа ноахалаш идейно - нравственни дегІакхулара, дега-уйлай культуре йолаш хьалкхеира Іилман лардаш Іомаечул кІезигагІа боацаш теркам тІаахийта безаш хиларах. Творчески союзаша, вай художественни интеллигенце цу даькъе хоадам болаш новкъостал дергдаларе дог доаллаш я парти.

Гражданственность, советски патриотизм, интернационализм йолаш кхетам баларе лоархІаме инструмент хила е хинна, хІана а да историца кхетам балар. ХІьта дика де литературе, искусстве исторически тема, дІадахачох цІенхаштта, корта болаш, марксистско - ленински мировоззрена доацаш хара дувца хар юхаметтоташ латташ хилар — цо, практико хьахьекхаш ма хиллара, цу даькъе толам а боакхийт. Истори юха яаде а, из цІенде а йиш яц. Къаьстта уйла тІаихийта, бокъонца классови хьисапе леладе деза социализм бахьан советски халкъо доаттабаьча къовсама истори художественни хьахьокхар. ХІьта бакъдолчун тІара ца валар духьа фактий кІийлен тІа чІоагІа латташ хила веза художник, общество дегІахара закономерносташ а реальни лелам а боавар эмоцийцен шийна дагадекхача хІамашцен довзараш дарца дувца йиш яц.

Цхьаьнха цхьан хІамах а. Дика хет советски художникаш публицистикаца гІулакх доагІаш болаш. Цо царга йиш хулийт таханарча сагготарча проблематикана, наха дагадоахача хьадача экономически социальни дешашта майрра а хиннахьа а юкъегІорта. Цо йиш хулийт искусство средствашца ханал хьалха юкла проявеленеш хьанхолла, хьахинна хьина вахара проблемаш яра уттта а еш, уж къовстаяра ховдам болаш дола наькъаш белгалдаха.

Цхьан дешаца аьлча, новкъостий, моллагІа тема — вай ханара яр е исторически яр, чура яр е дунен халкъашта юкъера яр — художнико хьацар аьнна, моллагІа наирашна цо болх бера аьнна, цун къахьегама общественни мах белгалбоал кертерча даькъе цо дувцача а чІоагІъечу а хьнарча идейно-политически мировоззренческа позиципа.

Новкъостий! Вай дІаьалханахьа ахара темпашта кІезига Іаткъац аразьяра политически хьал. ХІьта хІанз из Іалаьмате кхераме а да. Укх тІеххьарча хана цох дукхаза дуца дийзад са. Цудухьа мукъаба сона сайна хетача массеех хІамах мара ца але.

ХІанзарча дунен тІарча хьала бирса бакъдар сенах латт аьча, из латт ядерни кхерам, халахете а, Іалаьмате боккха хиларах. Цох е лочкъа а лургвац е цунна бегаш а булургбац. Ядерни кхерамца къинаре а тІагІертта а къовсам лоаттабе беза. ХІьта вай из иштта да а ду.

Эггара хьалха цунца белгалдоал ВІашагІкхийттача Штаташцарча гІуланкхашца вай лелаяр. Цу гІуланкхий доаттамах дуккхагІча даькъе тийша ца дай дунен халкъашта юкъерча аренера хьал. Цхьабакъда, гучох нийсхоь, вІашн дерхІара, чурча гІуланкхаштта шоайла юкъе ца гІертара принципаш тІа советско - американски отношенеш дертІалдар мара корта болаш кхьбола никъ ца хилар кхетаде лац е вийча яц США.

Вай дешошка низ бола ядерни потенциал доалахьа хилар — Іалаьмате хила хІама. Аз дувцар-м, маьха из еза хилар а дац. Аз дувцар-м тІема а машара а дешашка, конфликтни ситуацешка геттара цІенхаштта хьежа безилга политически деятелашнара дІадехача Іалаьмате боккхача бехктохамах да. Из хІама теркалдеш да вай. Вай де дерхІараш кхетадеш а хувца ца луш а да: тІема даькъе конфронтаци яра чІоагІо духьала да вай. Вай, шеко йоацаш, тІехьа да герзашта радикальни доазув оттадара а уж кІезигдара а, ядерни герз декхара а ца цІендаь дІадаккхара а.

Тахан цунна тІехьа ба тайп-тайпара уйлаш а негаташ а дола доазол декхьара миллионаш а миллионаш а бола нах. Цар цхьанц чакхдоахача гІулакхана белггала влияни ю тІема духьалара общественни мнени хьакхоллара. ХІьта ца геттара лоархІаме а да, новкъостий. Цига дукха хІама карагІдала йиш я интеллигенцена, культура деятелашта. Цудухьа тахан цІенхха ца хиппача тайпара систота а доагІар чІоагІа дІадехаш а дек гІордаьнна горьковски хаттар кхайкарал: «Хьанагахьа да шо, культура гозанчаш?». ХІьта дувцар белгала аьлча, даим яхар санна, антикоммунисташ ала гІертача тайпара, алхха СССР е США харжарах дац. Дувцар да вахаргахьа е вай цивилизаци хІалакьяргахьа доацар. Цхьанкха а тайца «дошо никъ» яц укхаза; е хІом кийчбечаргахьа хила веза хьо е империализма авантюристически политика тІа ца эвчаргехьа, машаре вІаши цхьана лалара, герз дІадаккхара тІехьа латтачаргахьа хила веза.

Цудухьа иштта лоархІаме да цу тайпара никъ хьахархьа доазоз декхьарча шоай коллегашта вай творчески интеллигенце новкъостал дар. Цох, дагадоххарах аьлча, малхбузенера дола ду гІоаьраш Іалаьмате чІоагІа кхера а кхер. Шоай махкашкарча интеллигенцена хьалхашкха социализма идеяшта а практикана а дискредитаци е, социалистически пачхьалкхий творчески интеллигенцеца из зеІае гІерт. Машара моастагІий кхер цар оазанга миллионаш болча наха хадувгІа культура гозанчаш шоайла кхотабалар.

ХІьта а малхбузене чІоагІа тІера ба цІеяш а наха хеташ дараш а вІаши нийсдарех, наха юкъера контакташ дегІахувларах хьабоалача пайдах дувца. Вай белгала аьлча, цунна тІехьа да. Бакъда, практике фу нийслу вайна? Эхь-бехк ца хеташ вай чурча гІуланкхашта юкъелелха гІертилга, боккъонца бола психологически тІом. ХІьта цо де дерхІарех цаІ — цхьа бахьан мунъагІа йохаль а вай культура деятелий партеца цхьоагІо йохае гІертилга.

Делаеш йола прессан тоаба жоаш ма хилдара, интеллигентан яц — оапаш буха, фенташ тІаніалтІара йоах, дешай маІан хуве. Масала, творчески кортамукъал «дош ду» социализм. КПСС-о художественни лехарий маькъаш дехи, литература а искусство а «цхьан кепара» хулга дІадех, йоах. Укхаза деррига а тІаніалтІара даьнкхад. ХІьта из, доліча бесса аьча, ца хоаш а даьдац. Цудухьа вай идейни моастагІий кхетабе гІортарех, хоаш ма хиллара, цхьанкха хІама хургдац. Бакъда, вай дагардараш лорадар а дІадовзийтар а, дог-уйла цІена йоаца кердача строя «критикаш» хьагучабахар, социализмах дола бакъдар наха хьнаре дІадовзийтар, къаьстта нагирхошта а душ, советски наха классови фийла хургболаш, вай сийлахь-йоккха Даьхе лорае кийча хургболаш кхетам тела безы даим.

Ер цхьаьнха хІама белгалданиха безам бар са. Тхо теш, советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа Котало яьккха 40 шу дизара кийчо еча хана, творчески союзий а организаций а культпхоша тІема-патриотически темана искусства гозанчий уйла кхы а кІоаргагІа тІаоза таро лохаргкхиларах.

Тахан вай латтьа йиш яц дуккхача хана деза вай культура деятелий кхоллане лоархІаме моттиг дІалоацаш йолча цу темах йола произведенеш кІезига я аьна. Цхьабакъда, лоарх, цу тайпара произведенеш хьахилар каст-кастагІа мехка художественни вахаре. Советски литературен искусствен дегІаухача бокъонца йола собити в ленина дІаоттилга.

Новкъостий! Вай парте а паччахьалкхено а талант йиза хьагучдаккхара халкъа долча гІуланха кхолламаш дара гІо деш дола хьалаш хьакхолл. Вай цІенкхаштта духьала да кхоллама балха наха кІезигача хІаман тІехьа тІахьожам лоаттабара. Кхоллам ше мукъа боландаь бе из кхоллам а: гІайна кІалхара цхьанкха а бокъонца кердадар, хозадар хьакхолларгдац. Из гаьнна хьадоагІа бакъдар из. хІанз из чІоагІіле гІертар — йийлазача маІарах чугІертар сина.

Бакъа кхоллам мукъа хилар — из къаьстта болча наха еза боккъо яц. Парте хьамсара хеташ тІавц талант, цох боккха мах бола общества доалахьара хІама а лерхІаш. Цхьабакъда, цхьанкха вац, цхьанкха дац общества дІадехача массане динза дарадоацарех, цун законех саг мукъавалийта могаргдолаш.

Іовдала да, вай строй нравственно - политически лардаш бІегъе а гІерташ, цунца цхьана цунгара дийчунга а доазаь тІазарга а хьежа мегаргйа аьнна хетар. ХІьта шеко а яц тахан дунен тІа латтача ирача къовсаме вай идейни моастагІчунгахьа баьннарех цхьалнеча а халкъо гешт дерг ца хиларах. Укхаза иша тайпара уйла хила йиш яц.

Бакъда, новкъостий, дукха Іовдала, гуччахьара халкъара ла а даьд, дийца а дийнад Малхбузехьа искусстварча партийни хьисапа маІан хайнахьданкх гІерташ. Цхьайотча хана мишта хул. Хьанц вахар художественно тахкара меттел декларативность йола, эсала аьнь советски автора произведени. Беррига деррига а тешаде гІерт: хьаьал. ер я-ия КПСС иштта дила яхаш дІаеха эталон. ХІьта кІоарйа, оалаш ма хиллара, ира партийни позицеех яза наьь книжка нормаль «хийрадьнна» хадаьр санна лоархІ. Сона хетт, къаьстта дола масалаш ца доаладеш Іе оаш сайна бокъо ду сга аьнна: укх зале багІача новкъостех цхьабараш хиннаб цу тайпара манипуляцеш Іомваш.

КІоарга идейность, гражданственность а художественни говзалла лакхара болам а — цу тайпара да парте, халкъо искусства деятелашкара дІадеха кертерараш. Къаьстта а цунна тІехьех вай кхоллама интеллигенци ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешца культуре денахех долча тІехьарча ханарча шоайла довзаш долча сонемаш а.

Сийлахь-доккха гІуланх, гуманистически доаяш вай тІаьхача гІертарера рифма йолаш а прозе а аьна дег тІара доаца доккхий ханаш эшаш дац. Оригинальни, керда уйла хила еза произведенеш. Щедрина бегдоаккхаш белгал ма дашкхара «довзеш долчох ю ийлла уйлаш» йоахаш хилча духхал бедам бикха ца оале художественни я ала мегаргдац. Эсала яздаьча книжкашеи операшеи, кІоарга доаца тале а кинофильмаши, цхьа бахьан хьальча скульптураши а картинаши а миллионаш болча наьха алхха догъаякхийта Іац. Цар кІрчайоах уж хьакхолаш болчар херка темаш а идеяш а. Гучча тайпара искусстве нийслуча цхьанкха даькъе доацача духьала тІатеІа а нийса а къовсам лоаттабе беза. ХІьта, кхетадеш ма дий, идейность ца хилари мировоззренега диллача хІама бе-бахка ца хилари вІалла а да мегаргдолчарех доацилга.

Укхаза ала доагІаш да, новкъостий, вай цхьаболча критикашна деш дола зе дацте уж гІулакха цхьан оагІонга мара хьожаш ца хилар е эсала роман, спектакль, фильм «лоархІаме тема» я яхаш хестадар е идейно эсалча произведене «эстетически мердадарех» тоьлам бар?

Цунца цхьана вай даймехкин, хІьта иштта дунен опыто а хьахьокх, сийлахь-доккха литература, йоккха искусство лакхара профессиональни, граждански бехктохам бола критика йоацаш хила йиш йоацилга. ХІьта из да, вай марксистско - ленински критика укх е воих произведеней нийса мах баь Іе йиш яц яхилга.

Художественни критикагара доккхагІчунга хьежаш да вай. Произведенешта йоашхача проблемай общественни маІан кІоаргга хьагучадаккха хар, уж цар нийса оттайойя автораш хьаллахар. Харцахьа кхетайойя царна аргументированно къовса. Вешта аьлча, вай критика гІо деш хила еза халкъа духовни вахара лелами. Цудухьа Ленина ма аллара, дикка дагадоацаш да «литературни критика партийни балхаца айхагІа ювлар».

Массар, искусства сфере ленински никъ чакхбаккха парте тешам беннаресса, из де деза хьакъалца, инициатива хиларца. Ца да кхоллама балха нахаца хІама къайла ца хьош, принципиальни къамаьл дар яхилга. Цхьанкха дача а ала йиш яц крача, художника дагайоахача проблемаех. Уж лешхар оалаш ма хиллара лакхьарча инстанцешта дІатІадехка мегаргдац, ха деза шийца дагавоалашвар дІахетане а эшаш хуле из тешаве а. Из доацаш хала йиш яц литературан искусствен партийни кулгалдар. Цо хьа а бу цох, Горьке нийса ма аллара, «морально сий дола низ».

Новкъостий! Кхоллама союзий барт чІоагІбеш йола политически ядро — царна юкъе болх беш бола коммунисташ. Цар декхар да художественни средина юкъе леррагІа партийноста дог-уйла дІачІоагІъе, кхоллама идейни лостама чІоагІа влияни е, литературан искусствен деятелий марксистско - ленински мировоззрени хьахургъяр де, кхоллама нагирхой дегІаккхувзара гІо де. Къаьстта боккха лоархІам болаш да художникашна шоашта юкъе доагІар вІаши чІоагІа дІадехаш йола атмосфера чІоагІъяр. Цох алхха пайда боал художникашта шоашта а, бІарча искусства а.

Тахан советски культура вайна духьалъотт мехка дерригача къамаша а халкъаша а хьакхоллача духовни маьхалений бутув сина. Цудухьа дина кхетадеш да яздархо е художник, музыкант е архитектор бІаьшерашка хьайоагІача шийхалкъа культурни традицеех хог-гІортолга е гІерташ хилар, кІоаргагІа а къаьсагІа а шийн республика вахар хьахьокха гІертар. Цунца цхьана художественни практика теша ву: национальни культура кхычарца айхагІа бувзам болаш хиларга хьежжа, интернациональни лоархІам къахиннача вешарашка долча халкъий духовни художественни опыта хьисапаш ма хулла дикагІа хьаэпарга хьежжа, сизагІа а беокатегІ а дегІайоагІа. Иштта цо доккхагІа дакъа юкъедьу деррига советски халкъа, ерригача вай общества духовни вахар дІаьхегІа хилийтара.

Деза новкъостий! Сай къамаьл чакхдалале безам бар са, шо гІаддутаргдоза, со шех вац цох, хоам бе. Советски литература дегІадоалачеча карагІдийнарех, коммунизм хьалъеча советски яздархоша доккха дакъа юкъеяххьарах а СССР Яздархой Союз хьаль 50 шу дизарца дувзаденна а СССР Лакхехьарча Совета Президиума цунна еннай Халкъий ДоттагІала орден. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш.)

ХІьта хІанз цунъба сона шун дика укхацІено. Кхолламе толамаш дилда ала а, Яздархой Союзе деза доагІаш дола совгІат дІадала а. (ЧІоагІа, дІаьхдаь тІоараш тох).

Аргунски аьшкабетонни изделеш арахецача заводе дукха болхлой ба шоай хьалхарча къахьегамца предприяте сий лакха лоаттадеш. Царех цаІ я къахьегама ветеран, цхьоалагІча хьу чакхйоалача цехера станочница Бухараева Хьалимат. Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дузача денга къахьегамца вахте эттай Хьалимата болх беча цеха коллектив. ХІьта цу ихье массарел динагІа хьоккхамаш долаш хьайоагІарех а я из.

СУРТА ТІА: Х. Бухараева.
З. АМЛИЕВА сурт.

Партийни организацешка — отчеташи хоржамаши

КАРАГІДАЬННАЧОХ КХОАЧАМ БАЬ ЦА ІЕШ

Республикерча промышленни предприятешта юкъе хьалха латтачарех цаІ я Карабулакски химреагентий завода коллектив. Лакха я цун къахьегама овсарле, производства культура.

Заводе болх беча 400 совгІача сагах хІара пхелагІвар хІана вац, аьнна, коммунист ва. Партийни организаце, кхыча общественни организацешта — комсомола, профсоюза — кулгва а деш, хадданза теркам тІалоаттабу планаши социалистически декхараши кхоачашдара, дІаолдар лох а деш, къахьегама овсарле лакхъяра, Іилман-технически прогресс ма хулла сихагІа юкъейоалаяра.

Укх шера 8 бетта план массадолча технико-экономически хьокхамашна диллача тІехкхоачашъяй. Планал совгІа арахийцай 208 тонн КССВ, 25 тонн ФХЛС яха продукци. Планал совгІа маьхала яьккхача продукцех баьнна пайда 28 эзар сом да. Къахьегама овсарле шу дІадоладелча гІоне планагІа йоагІачул 1,4 процент лакхъеннай.

Хьалъяь йовлаш латт лоархІаме йола цу объект: Юкъера Ачалукех — Карабулаке яха газопровод. 47 квартира йола цІенош. Завода болхлой низаца предприяти тоаеш дукха а кхылола балхаш даьд.

Заводе къаьстта теркам тІалоаттабу арахецача продукце дикал айяра. Юкъейоалаяй дикалга хьожаш йола комплексни система. Тахан укхаза арахецача 4 тайпарча химреагентех кхоь паччахьалкхен дикала знак енна я.

Іилман учреждениешца бувзам а болаш, творчески болх беш йолча завода коллективо вІаштІехьдаьннад «Лигносил» яха керда реагент арахеца. Тахкача гучадаьннад, хІанз арахецаш йолча ФХЛС яхача реагентах доаллачул цох кІезигагІа дохьаш доаллилга. Из чІоагІа лоархІам болаш гІулакх да. Кастта серийни арахеца йолалургъя из продукт.

Болхлоша, ИТР-а хадданза уйла ю производство тоаяра, кердадар балха юкъедоаладара. Чакхбаьннача 8 бетта 10 рационализаторски предложени еннай говзанчаша. Уж балха юкъейоалаярах баьнна пайда 24,3 эзар сом ба. Мах болаш предложенеш яр коммуниста В. Н. Кузина, В. А. Рвача, С. А. Феденина еннараш.

Кхачан программа кхоачашъеча а юстара латтац завода коллектив. ХІанзале а гуш ба укхаза лелабеча гІон болча боахамах бола пайда. Хьалъяьй теплицаш, хьайбаш леладу помещенеш. БІаьстан юкхье теплицашкара 1226 килограмм наресаш чуйийцар, дебаш да хьайбаш, укх шера 15 Іаса Іотлаккхийттад боахама ферме.

Хьагучча бесса, заводе дувца а хоастаде а мегаргдолаш дукха да. Из деррига а коммунисташ хьалха латташ, цар хьокхам телаш даьта хьокхамаш да.

Цхьабакъда, укхаза кийнача отчетно-хоржамий партийни собране партбюро секретара Т. Н. Поломина яьча доклада тІа коммунистий авангардни лоархІам къаьга гуш бар ала йиш яцар.

Секретара теркаш тІабахийта дувцанзар коммунисташ завода служебашка, цехашка дІа миштта нийсбаьб, цар коллективе еча влиянех, хІаранена фу карагІдаьннад, динза дисар фуд. Коммунистий денал айдара боккха лоархІам бола гІулакх — партийни декхараш, вІалла цу хилча санна хьое ца деш дацар.

Иштта теркам тІабахийта дувцанзар хьалха хиннача отчетно-хоржамий собране яь критически замечанеш, предложенеш иштта кхоачашъяьй. Къахьегама а партийни а дисциплина телхаеш хинна моттигаш юкцаш бехке болча наьха цІераш яханзар.

Ала йиш яц завода коллективана юкъе идеологически болх баьбац, аьнна. ДІадахача политдешара шера дукха а нах чу а доацаш, болх беш хиннай семинараш, кружокаш, дешара кхыйола формаш. Къахьегама овсарле лакхъяра, дисциплина тоаяра, кхетам балара политдешарах болча пайда ца бувцаш бисар доклада тІа а цул тІехьагІа къамаьл даьча коммунисташа а.

Коммунисташа тепловоза машиниста М. М. Борщева, воккхагІволча технолога С. Ф. Бутенкоса, слесара П. В. Храмова, воккхагІволча инженера И. С. Гоголевиса, кхычар дийцар балха тІа долча кхоачамбоацарех. Белгалланахар уж дІадахара дола наькъаш.

Заводе ритмично болх беш яц производства эшаш йола бийдар лоаттаю служба. Из дар цар керттера дийцар.

— Шийтта ханнехьа бийдал хьа ца кхачар бахьан долаш, каттац бе безаш хул боах, — аьлар М. М. Борщева. Эша бийдал а йолаш, са ца а дуаш, тайжина боах бе йиш йолаш нагахьа бутт бегІац вайна шера. Бутт, квартал чакхйоалаш ада дезаш хул гІуланх. ТІекхина болх вІаштІехьбаьннахалта лархІа, мегаргйа цох?

— Цу гІулакха бехке малав хаш тхона, — аьлар цо дІахо. — Дукха дийцад оаха ца дош тхоай цеховой собранешка, тайп-тайпарча заседанешка. Хуцалуш хІама дац. Иштта мара Іалашо еш ца хилча социалистически яхь лелаелгах дувца дезаш а дац, вешне бехк бакхкхар болхлочо.

Коммунисташ С. Ф. Бутенкос, П. В. Храмова теркам тІабахийта дийцар къахьегама хьалаш тоадарах, культ-каре ду балхаш чІезигдарах, къахьегама а кхерамзален техника а лорадарах.

Собране тІайийца социалистически тІа коммунисташа белгалданнкхар коллективно кхетадеш болх белга тоаде дезилга. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта декхар а даь дІадилар производственни а кхетам балара а дешаш къестадеча къахьегача коллективай лоархІам айбелга, къахьегаме, быта хьалаш тоаделга.

Керда хержача партийни бюрогара хьадийхар идеологически болх эргабаьнкха тоабелга. Белгалдаьнкхар къахьегама овсарле лакхъяра, къамашта юкъера доттагІал чІоагІдара политдешара ерригача формаех, гойтара агитацех, пенацарча кепайоазонех, радиогазетех динагІа пайда эца безилга.

Иштта чІоагІа теркам тІабохийташ белгалдаьнкхар тІайлду совпамаш кхоачашдара тІахьожам лоаттабелга тоадинза дарг ца хилар. Партбюрона тІадиллар отчетно-хоржамий собране аьча критически замечанешка, предложенешка хьежжа мероприятеш сентябрь бутт чакхбалалехьа отта а яь, белгалдахьа кхоачамбоацараш дІадахара бола болх бе хІанзе а дІаболабелга.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Ухх шерара хьувкъам чудаш ба «Южный» совхоза № 5 йолча бригада сожий бешамаш лелаераш. Коллективо болх дика бу. Къаьстта лакха хьонхамаш гойт укхаза къонахар. Царех ба кхарарча шера Октябрьское яхача юрта юкъера школа чаккхъьккхачул тIехьаг1а бригаде балха баьхка Т. Гаруева и Л. Ахаеваи. ХIара дийнахьа Iажаш тулбеча шишша норма кхоачашъе вIашт1ехьдоал мехкарий.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьтгедьа) Т. Гаруеван Л. Ахаеван.

З. АМЛИЕВА сурт.

ХЬУ ЛЕЛАЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Цхьай профессиональни цIей — хьун болхлой Ди дикача толамашца белгалдаьнихар Ермоловски мехлесхоза бартболча коллективо. Нохч-ГIалгIай АССР хьун боахамашта юкъе эгтара йоккхаг1а йолча коллективах лоархIаш я из. Ерригача министерства арахецаш йолча товарни продукцех 40 процент яр цу боахамо арахецаш я.

— Ухх шера тха коллективана хьалхашка латтараш доккхий декхараш да, — дувц мехлесхоза директора Аднев Султана. — Уж кхоачашдара шерра социалистически яхь яьржай предприяте ерригача цехашта, лесничествашта юкъе. ХIьта, яхьах даьнна беркат долуш а да. Дукхьал ухх шера дIабахача бархI бетта массе долча техникo-экономически хьонхамий декхараш кхоачашдир. Продукци йоххара план 107 процентах, товарни продукци арахецара план 104 процентах, нормативно-цIена продукци арахецара план 102 процентах кхоачашъяьй. Тийда хьу араяккхара план 104 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта теркам тIабехийтар боахама болхлоша къахьегама оасарле лакхъярах продукцега дIадодар лоххдарах. Социалистически яхь лерттIа вIашт1ехьъяккхар бахьан долаш, аьттув баьнаб къахьегама оасарле 1,3 процент лакхъек продукцега дIадолар 1 процент лоххден. Уж гIулакхаш бахьан долаш боахамо баь цIена пайда 132 эзар сом ба.

Мехлесхозе хьу хьаккхарца, из чаккхъяхарца цхьана боккха теркам тIабохийт керда яр дIайог1ара. Иштта ухх шера бIаьстий 90 гектар хулача лаьтта дIаетIай укхаза керда поппа гаьнаш.

Хьу кхелра а цунаг1а лерттIа пайда эцара а дика кайоалаш бола нах боахамо болаш ба. Царех ба Рошничу участка лесничи Атамазов ВахIид, Урус-Мартановски лесничествера лесничие гIонча Хасбулатов Сайхан, болхлой Басниев Дадах, Хелпиев Мовлад, Ибрагимов Мухьмад, кхыбараш. Цу наьха хьинар бахьан долаш даьхад ухх шерара тIедалаш боахамо.

Iалахьмате халаи чоалхаьен да хьунашкара паькъаш. Атта гIулакх дац цу наькъашка гIолла тийда хьу арайоахийта. Къаьстта во кул наькъаш йосачан хилчей Iан замалахьен. Цхьабакъда, дукхача хана денз шоай атта доацача декхарех дика лоархIабеш хьабоаг1а из болх беш бола тракторасташ, хьу ккухьача машиний родителаш. Царех белгал- [illegible] бехктокхамечарех лоархIаш я.

Предприяте доалахьа шортта техника я: бIаь соаг1а автомашина, ваткъа трактор. Бакъда, мехлесхоаш хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара из а тоъам болаш яц. Воахама чIоаг1а эшаш я таханарча дийнахьа наькъаш доаха бульдозераш, кхыйола техника. ХIанз йолча зIамигача тракторашца уж балхаш де вIашт1ехьдалац, лоамах хьалашка хIаьта а. Цхьаькха а да, наькъаш лерттIа ца хилар бахьан долаш, йолаш йола техника сиха тишлу.

Х. ТАРАМОВ.

Керттердар—дисциплинеи бехктокхами

ЗIАМИГАЧОХ ХЬАХУЛ ДОККХАДАР

Сево новкъарле ю кхы а дикаг1а болх бе? Из тайпа хаттар ца кхетадаьча зIамигача саго хIама алапзар. ВIаштIехьний-хьогI ер-м, аьлча санна, сона бIаро а хьежа, заводской проходной гIолла чакхваьлча дIавахар из.

Аз маьла даьлацар цу тайпара хаттар. Цу зIамигача сагах кхеталехьа завода администрацеа, партийни, профсоюзни организацей викалаша къамаьлаш хиннадар са. Предприяте кадрай отделе даьча лоархIамея, прогулаш ярах, дIабахача бархI бетта 12 сага-дн дайнад, хIаьта нах балха тIехьбуввларах 2 сакъати ах сакъати дайнад. Дукха дий из «Союзавтоматстром» производственни объединене опытно - экспериментальни яр санна йолча завода? ВIалла а дукха дац. Ахчаша лаьрхIача дайнар 354 соми 30 кепиги да. ХIаьта хIара бетта 4 миллиони 250 эзари сома маьха продукци арахецаш завода из дукха зе дац. Цхьабакъда, из а дукха хет заводчанашта.

КIезига дац укхаза къахьегамен производственни дисциплина тоалра даь а деш латташ дар а. Цхьабакъда, 850 сагах мара ца латтача коллектива бархI бетта 12 балха ди доар чIоаг1а хIалахеташ тIанийцад заводерча наха. Из теркам ца беш а дитадац. ХIана аьлча, цох дош доацар хетац царна.

Цхьайолча предприятешна, учрежденешна тIехьаваьлначунга, эхь хIана хетац хьона, яхаш, новкъосташа бехкаш доахаш хаза йиш я. Цхьабакъда, «Союзавтоматстром» яхача заводе цу тайпара лешаш хоаргдац шоана. Укхазам цу тайпара болча нахаца къамаьл лоаца ду. ГIалат далийтадий, доаггIаш дола таIарар такха а нийча хила веза. Цкъарчоа хьежачи геттара доадам боаца хIама санна хеташ дола саго далийта гIалат теркал ца деш дисац заводе. Ховш ма дий, къахьегамен производственни дисциплина тоалра гIулакх коллективаша шоаш къестаделга. Заводе кох чувоалача хьалтехха доал: «Хье балха вене-вале, болх бе!» яха лозунг. Хоав хета, дукхьал хьалтохар дукхьа далац из укхаза. За- [illegible] визаг1а болх беш ба заводера нах. ХIара цехе вIашаг1ъехка я профилактика советаш, халкъа тIахьожама комитета посташ.

ХIана заводе болх беча лахах бIаь процент бераш хIана бац, аьлча, бригадни хьисапе къахьегам вIаштIехьбаьккха къахьеташ ба. МалагIа пайда бу цу тайпара къахьегаро предприятена, боахкошта шоашта? Статистически даннеша тешаш дечох, балха моттиге организационно-технически бахьанех дукха балха ха йоа.

Иштта дукха ха йоар балха тIехьабувларца, ханал хьалха чувахарца. ХIьта бригадни хьисапе къахьегам вIаштIехьбаьккхачул тIехьаг1а уж деррига кхоачамбоацараш дIадаьлар. Уж тайпа кхоачамбоацараш вай юкъвча заводе вIалла а нийслац.

ЗIамига бригадаш вIашагI а тохаш, царех йоккхий коллективаш хьаяро вIаштIехьдалийтар массе болча болхлошта сменаг1а мел эша болх хилийта, къахьегама оасарле дикка лакхъе. Из тайпа беркат даьнна а Iац бригадаш йоккхаг1а хьаяро. Сборочни цеха слесара - сборщика Гуценко Сергеяс дувц, хьалхаг1а цехе цхьабола болхлой балха ди дIадоладалале сахьат, цхьа сахьат хьалха хьа а баьхке, шоай норма сихаг1а кхоачашъяь дIабаха гIертар е вIашаг1йоккха оттхалаш шеше дукхаг1а хьаяца гIертар. Из-м цкъарчоа во хIама а дацар, хIана аьлча производствана болча пайдана ма дарий цар деш мел хиннар. Цхьабакъда, мел халахетараш, кагий кхоачамбоацараш дар цу хьакъехьа нийслуш. ХIьта хIанз хьалхаг1а зIамига хинна бригадаш вIашаг1техьа шиъ йоккха бригада хьаяьй. Болх бе а аттаг1а хилар, къахьегама оасарле а лакхъелар. Цунна дола масал да хьалхаг1а сменаг1а 24 прибор мара вIашаг1йоллаш хинна еце, хIанз 50 прибор вIашаг1йоллар. МалагIа да цун бахьан? Из да бригадера хIара саг болх боацаш ца вусалга. ХIаране хьадер юкъара гIулакх хилар кхетаделга. ЦIаш заготовкаш еш ба, шолла гIабараш сборка еш ба. Къахьегама оасарле лакхъярал соаг1а, хьаеча продукце дикал лакхъяра тIехьара бехктокхам а айбу цу гIулакхо. Шоашта юкъе брак ерш, прогулаш ерш ловргбоацилга хов хIаранена.

Болх бара хьалаш а дика вIаштIехьдаьхад заводе. Цехаш цIена, лостам болаш я. ХIана аьлча, хьабеш бола болх лакха квалификаци йолаш хиларо хIаранегара дика къахьегилга дIадех. Дукхьал ухх шера заводо арахец 62 тайпа йола продукци, цудухьа чIоаг1а лоархIам болаш да болхлоша массехк смежни професси караерзаелга. Из дика кхетадеш да заводе.

Дика вIаштIехьдалхад на бытови хьелаш. Ший доалахьа берийн ясли, дика столови а завода, Iаьрмина форда йисте салаIа пу[illegible] профсоюзни комитета заводера наха. Дукхьал ухх шера цигара санаторешка, курорташка салаIа ваха хиннав 180 саг. Болхлошта шоай дезалашца сала1ара лаьрхIа Автуре хьалъеш я база. Из бахьан долаш кадраш хувцаелар 3 процент мара дац заводе. Из республикерча ерригача предприятешта юкъе эгтара лохаг1а йола процент я.

— ХIьта хIанз юха проходной йолча хьадоаг1ар[illegible] вай. Сево новкъостал ду кховза дина болх бе? Цу хаттара жоп луш токара Абитов Сергеяс аьлар. тхо дего дитац во болх бе, хIана аьлча, тхона безабенна дуллах-цIийх лета ба тха боах.

В. КОЧКИН.

Бригадни подряд—шерра някъ!

ЦХЬАН ДАГАРА ХИЛЧА

Ухх шера дIабахача бархI бетта аьчаа балха итогех заводе лелаьча социалистически яхье котъяьнцай механически цехера тха алюминиевни участок.

Тха бригада коллективе 35 саг ва. Уж ба токараш-револьверщикаш, сверловщикаш, слесараш. Электросверлилкашта эшача редукторий корпусашна обработка ю оаха.

Хьалхайна латтача декхарий лоархIам дикка кхетабеш, хIара бетта шоай производственни декхарех лоархIаеш хьайоаг1а бригада дукхача хана денз.

Бригада вIашаг1ъелла дикка хо я. Дагадоххараг1а аьлча, 1979 шера дент. Юкъьанца цхьацца халонаш нийсъелар тхона хьалхашка, иштта, из-м иштта хила доаг1аш а дар, хIана аьлча, заводе эгтара хьалхарчарца къахьегам бригадни хьисапе вIаштIехьбаьккха болх дIадоладенна ма дарий тхо. ХIьта цу хана кердача хьисапе болх беш масал хьаэца цхьанкха коллектив яцар. Цудухьа бригадни хьисап яхилга мара цох дукха хIама ховш саг вацар болхлошта юкъе. Цхьабакъда, завода кулгалхошта, кхыболча инженерно - технически болхлошта-м ховра бригадни хьисап дукхаг1а пайда луши беркатег1ен долга. Со цу хана бригадиралла оттаяь мара яцар. Заводе шин-кхаь шера яхар санна, хIанз айса къахьегача участке токарь-револьверщик йолаш болх бар мара. наха кулгалдара опыт йолаш а яцар со. Из бахьан долаш сона шозза халаг1а дар. Цхьабакъда, заводе кулгалхоша вIашаг1ъехиа лоацдача бригадирий курсашка дийшар аз болх беше а. Цига гучаьлар, сона а сона дешаш хиннача наха а бригадни форма фу яхалга да, нагахьа санна цу формаг1а къахьегам вIаштIехьбаьккхе хьонхамаш массехказа лакхлургдолга.

Ала деза, г. Орджоникидзе «ОЗАТЭ» яхача машинаш еча заводерча наха кердача тайпара къахьегам вIаштIехьбоаккхача даьнье тхона чIоаг1а гIо даьлга. Дизза шш нIира даьккхар цу заводерча динаг1а лоархIаш йолча бригада бригадира Капоев Iалихана аз кулгалдеча бригаде керда балха форма йоккхийтац, иштта Iалихана белгалдаьрча масалашца нах бIаргадайтар бригадни хьисапах болх бела лоархIам болаш долга.

Цу кердачоа раьза боацараш а нийслора цу хана, хIана аьлча, дукхача хана денз болх а беш, шоай производственни декхараш дика тIехкхоачаш а деш бола нах бригаде болаш бар. Цунга хьежжа лакха дар цар хьалцаш хинна алапи а. ТIаккха кердача хьисапе болх бе доладелча цар алапеш холуш лохделар. ХIана дар из иштта? Из иштта дар, къахьегамах хьалур массане а хьадаьчунга хьежжа бригаде мел волча сага юкъара хинна дIаэттандаь. ХIьта коллективе болаш бар дийнахьара норма даггара тохабеча а кхоачашъе ца могаш бола нах. Уж бар бригаде хIьтта балха этта нагирхой. Цу даьгье терками ца эцаш, оахош лоархIаме хIама юкъаг1а дутилга ховш дар тхо, цхьабакъда, фуд хацар. Дика уйла аьнул тIехьаг1а гучаделар, хьехамчал лелалдар санна дола лоархIаме гIулакх тха бригаде доацилга. Из чIоаг1а маIан долаш хIама дар къахьегама оасарле лакхъяр санна долча даьнье. Ланке аз ма аллара, гаьна дала ца дезаш тха бригаде болаш бар завод Iойиллача денз шоай хьалхалча къахьегамца белгалбаьнна нах. ХIаранева учения тIачIоаг1Iамр оаха цу наха. ТIаккха толамашка дукха хьежа дезанзар. Цхьа бутт боаллалле а хьонхамаш айдало доладелар. Цунга хьежжа лакхделар ерригача коллективо эцаш дола юкъара алапи а.

Хьехамчал доккха маIан долаш хIама долгах кхийтар бригадера нах. Бакъда, ханоше белгалдоахар бригадни хьисапе къахьегам вIаштIехьбаьккха болх беча хана смежни профессеш караерзаелга а кIезига лоархIам бола хIама доацилга. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда аз. Нагахьа санна шин-кхо шу хьалхаг1а бригаде смежни говзал йолаш нагахьа мара саг хиннавеце, коллективерча 35 сагах хIаране кIезигаг1а яле шиъ говзал караерзалый. Цудухьа моллаг1а лоархIамерча бахьанех саг балха ара ца воалаш висача шул хогаметта дIаотт новкъост. ТIаккха мишта дар из хьалхаг1а?

Хьалхаг1а хийла балха участок болх ца беш юсар цига къахьегаш вола саг хьа ца веча, хIана аьлча, ара ца воалаш висачун болх хьабе ховш хилачар бригадера нагахьа вар.

Мишта тха коллективо дисциплинана дувзаденна гIулакх?

ХIанз санна къахьегамен производственни дисциплина дика хиннаяц бригаде дIанахача шерашка. Ший дукхалга диллача йоккха коллективе ма йиий тха яр. Заводе сона ховш яц яхы йоккхаг1а. ХIьта бригада лаьрхIа нах вIашаг1Iтехача хана цунна чувоаг1ар шоаьткъанега кхоачаш саг. Оалащ да, сага денал хало тIаьттача мара доаздаргдац, аьле. Цу нах тарра, бригадни хьисапе къахьегам вIаштIехьбаьккхача халонех кхерабенна а бехктокхам ма барра кхетабарах а цхьацца воалаш бригадера дIаваьлар аль-пхи саг. Уж нах балха тIехьабувлар, бран йора. ТIаккха из коллективо дIахо ловргдоацилга хайначул тIехьаг1а цхьацца воалаш дIабаьлар уж.

Цу хана денз дисциплинех лаьце доаш дувца дийзадац бригаде. Коллективе вIашаг1ъеллай бригадни совет. Из ялх сагах латташ я. Тайп-тайпара дешаш къестаду совето. Дукхьал производственни-дагаш довцаш а нийслу дувца дезаш. Царех да бытови хьелаш тоадар, культурни мероприятеш чакхъяхар. Коллективе болаш ба массехк бер дола истий в тахан хьалихийна мехкарий а. Цхьайолчоа гIо де деза бер бериш беша дIаэцача, шоллаг1чоа вахара хьалаш тоадеча. Массанахьа а бIарг кхача беза бригадни совета доакъашхой. ХIьта цар из дика вIаштIехь а довл.

Дикача толамашца наькъавоаг1а тха бригадера нах шоай профессиональни цIайна — машинашъечар Денна. Цу денна хетадь тIайлица хинна социалистически декхараш 28 сентябре кхоачашдаьд оаха. ХIьта декхарийла соаг1а обработка яь, басар тохача участке дIачухинай массехк эзар редукторий корпус.

Тха бригадо лакха лоаттаю ца шу хьалха «Коммунистически къахьегама коллектив», аьнна, шийх тилла сий дола цIи. Дика къахьегаш бе тохараш - револьверщикаш Евлоева Фади, Тимурзиева Лида, Гамботова Райшат, сверловщицаш Евлоева Медина, Версанова Марем, Цхадоева Рукъет, иштта кхыбараш.

Коллективерча наха чIоаг1а лоархIаш сийденн ю бригада наладчик вола Боголов Дауд. Йоккха балха говзанча, минча хана новкъостал де кийча вола саг санна вовз тхона из.

Боголова тоаль станок вIалла а йохара «тIера» хилац, яхаш, бегаш бу бригадерча наха.

Цхьан дешаца аьлча, тахан даьчох тоъам ца беш, хIара денна яхар санна хьонхамаш лакхдеш хьайоаг1а бригада. Тхона иштта мара ихы тайпара къахьега хац.

А. МОГУШКОВА.

Назрановски «Электроинструмент» яхача заводан комплексни бригада бригадир.

ВАЙ МЕХКАХОЕХ

НАХА ТОАМ БЕШ

Кино дезаш ба Мамарьевкера нах. Сарахьа клубе гулйу юрта бехархой. Сеанс дIайолалу сайре тIехьаяхача иттлагIча сахьата.

Цу хана хьалхарча сменерча механизаторий болх чаккхбоал, хIама а дин, балха дувхадаь барзкъаш а хийце, кино бахка кхув цар. Иштта клубе боаг1а ферме болх бец бола доярхаш, жаIуй, скотникаш.

Цкъаза, клубе лампаш дIа а йоаль, сеанс йолалуча ханга кинобудка нелара хIама тох.

— Надя, собарделахь, — аьле, чIоаг1а йист хул саг. Кино доладалалехьа чукхача гIерт из. Цу хана, сабарде, яхаш, кулг а детталеш, кавбагахьа едда йоаг1а цхьа йоI а...

Ма дарра аьлча, Надя киномеханик яц. Из цу юртарча юкъхьанцарча школе хьехаш я. Киномеханик ва цун воккхаг1воа воша - Iалихан. БIаьстий а кхат чуэцача хана а цо трактор тIа болх бу.

БархI класс яьнккхача трактористий курсашка дийша ва Iалихан. «Заветы Ленина» яхача шоай совхозе. Шин шу даьккхар цо лаьтта оахаш, техника тоаеш болх беш. Бакъда, из школе деша ваг1аше а кинобудка чу водаш вар. Из хьожар киномеханика аппарат мишта лелаю, кинолента мишта кхестаду. Цун безам бар кино мишта хьокх хьажа а довза а. Из безам дIабаланзар воккха хилча а. Киномеханиккий курсашка деша вахар из. Тракториста болх а дIаккхоссанзар. Боахама кизтнъала ха эттача трактор тIа хов.

Партком кхайи механизаторски говзал йолча нахага хIара шера бIаьстийн гурахьен совхоза новкъостал дар дехаш. Эгтара хьаяхе оарцаг1боал коммунисташ, царца хул Костоев Iалихан а.

Из кхай тIа болх бе вахавар аьнна, клубе хьокх кинофильмаш гулду нах а. Сихха балхара барзкъаш а хийце, хIама а кхаьлле, кинобудка чу водар из. Кинофильм кIеззига тIеIа хьокхе а, нах хьагуллора.

Воша волча наст-наста йодар Надя. Кхетар кIаьдвенна воллеше а кино хьокхаш волча веших.

— Талан-м салеIадаларе а мегаргдар, — оалар цо вешийга.

— Наха кино хьокха тхона, яхаш, дехар деш хилча, салоIаш мишта Iергво со? — аьле, юхайист хулар Iалихан йишийга.

— Хьая сога аппарат, хье сона юххе Iоха. салаIа, — оалар йишас.

Воша хьожаш а волаш, кино хьокхаш хулар йоI. ТIехь-тIехьа дукхаг1а а безалуш безабелар цунна киномеханика болх.

Iалихан цкъаза геттара тIехьависе кхай тIара чувоаг1ар. Из сагота хилацар клуба балха, шийла вогI а ца деш, йишас цига гIулакх лергхиларах тешар. Из кхай тIа вар аьнна, кино ца хьокхаш бисацар юртара нах.

Школе берашта хьийха чуеча, кхоана ше е езача занятешна кийч а яле, клубе йодар Надя. Из йолча долхар юртара бераш. Оаха новкъостал де хьона, оалар цар. Цунна новкъостал де баьлар цхьабола мехкарий а.

Цкъа цхьан йоIо аьлар цунга:

— Надя, хьехархочул хоаг1а долаш хетий хьона кино хьокха оттар.

— МоллагIа бале а, къахьегам сий долаш болга ма хой хьона, — аьлар цо. — Из нийса а да, со санна, хьо а укхаза йоаг1аш яларе бакъахьа-м хургдар, лента кхестаде а доацаш, хоре илли аргIолаш. ХIана йолалургйолаш я репетици. Илли оала нах кIезига ба. Хьо а кхыбараш а эш цига. Клуб дукхьал кино хьокхара яьлц.

— Наха беркал аргдар вайна концерт оттадарах, — аьнна, цу къамаьла юкъейикхар клуба заведующи Александра Владимировна Бондарева.

ЙоI раьза хилар илли оалача дакъа лаца.

Цу тайппара, Надяс а кхычар а дувцарах вIашагIкхийтар илли оалаш бола нах — гъаьх саг юкъе вола художественни самодеятельность хьахилар. Концерт оттадир.

Цига баьхкабар берригаш а хIана бац аьнна. зIамига а воккха а. Раьза хинна тIоараш деттар цар илли даькхараш хестабеш. Лернер Виктора пандар а локкхаш, Костоева Надяс илли аьлча къаьстта чIоаг1а и детташ.

Надяс дешархой а Iоммбар художественни самодеятельноста юкъе дакъа лаца. Вераша илли аьлча, дIаьхдаь тIоараш тохар клубе бахкараша.

Иштта наст-наста концерташ уттаде доладир Макарьевке.

Массаза а хилац клубе деррига вIаштIехьа. Совхоза профкома председатель Тащинцев йоаг1аш йола термо еш вац клуба. Цкъа хиина фильмаш юха а дахьаш хул цига. Цу тIа гIолла цуннен Костоев Iалиханаи юкъе халахетараш уттт.

Цкъа эгIаза а ваха, Iалихана аьлар цунга:

— Клуба яьссача зала лента кхестадеш со латтарг вац. Цкъа хьежача фильмага хьажа нах багIац. ХIьта а кхы Iе ца луш клубе вахар из. Клуба юха цох кхийтар совхоза паркома секретарь Борисов Андрей.

— Соча хезадар хьо киномеханика болх кхы бергбац, яхаш, ва, — аьлар цунга Борисова. — Iайха вамначох юхаваьнначах хьо.

— Коммунист ма вий со. — йистхилар Iалихан кIелига сабар а даь, — зрителаш сога хьежаш ба, аьнна, клубе дIачувахар из.

П. САКИН.

ТIехь-тIехьа алсамаг1а арахец продукци Гаьнарча Малхбоалене дукхахьа хьалъи хьуя хIане предприяте — Амуркски целлюлозно-картонни комбинато (Хабаровски край). Совхкарча цу ханаца нийсйича висхозни целлюлоза 6 процент дукхаг1а хьалый, халкъа эша товараш — 31 процент дукхаг1а, дукхаг1а арахец кхыйола продукци. ЧIоаг1а уйла тIайохайт экономе дешашта. Алхха кйгаг1а йола картон арахеца йолаярах йаш хинний шу хьалоладелча декз 850 эзар сом кходе.

М. Ф. Виляковс нулталдеш йола целлюлоза йоккъеча цехе смена комбинате дикаг1а лоархIаш я. Цун бригадо сменаг1а хьа а йийя, дIаяльнйта кийчъяю 100 тонн гаргга целлюлоза. Лакха квалификаци йолаш бола специалисташ ба хьалха латтача коллективе къахьегаш. Ерриге продукци сийлахьа иисабарг тIалеттаж арахец.

СУРТА ТIА: целлюлоза йоккъеча цехе.

А. ШЛЯХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛАЬРХIАЧУЛ ДУКХАГIА

Дукхача хана денз Нохч-ГIалгIайчен производственни объединенешта юкъе лелаеча социалистически яхье массаза котъювлаш хьайоаг1арех я СССР кхоабтъа шу дизара цIераг1ча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене коллектива.

Ухх шера дIабахача ялх бетта баьча балха итогех Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожеш, цунна яннай СССР приборостроене Министерства профсоюза ЦК-ан кадара кара теда Ще байрахх.

Дика хьонхамаш да объединене дIабахача бархI бетта а. Паччахьалкхен планал соаг1а цо арахийцай 77 эзар сома маьха нормативно-цIена продукция 192 эзар сома маьха товарни продукции. Заказел соаг1а потребителашка дIакхачийтай 300 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Объединене хьаечи ерригача продукцех ах хIана яц аьнна яр паччахьалкхен дикала Знак тIалаттаж я.

Продукци плана соаг1а маьхала яьккхарах, бийлал, электроэнерги кхоярахи, арахецача продукцега дIабоза[illegible] ладелча дена планал соаг1а баь пайда 132 эзар сом ба. Цу юкъа къахьегама оасарле лакхъенна 1.4 процент, хIьта продукцега дIадоадар лохдаь 0,8 процент.

Массаза а санна дика толамаш доахаш хиларца белгала я Гребнев Николай, Маргосов Александр керте латтача дезий коллективаш.

Шоай толамаш объединене болхлоша хетаду Сийлахь-боккхача Даймехка тIема тIа Советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара [illegible]

Письмо кепатеха деце а...

Назрановски района Пхьилекъонгий - Юрта бахача Э. Дзауроваси А. Олдоеваси редакце шоаш дайтача письмо тIа ядора, шурий-товарни ферма болхлошта лаьрхIа хьайийллача цIаг1а болх беча лареке латтача продавеца, Т. Гардановас финансови бокъонаш а телхаеш, харцехьа хIамаш леладу, аьнна.

Дош къоастаделга дехаш, редакце из письмо Чечнигпотребсоюза кулгалхошка дIадахьийтадар. Цу хьакъехьа редакцена жоп деннал Чечнигпотребсоюза правлене председателя Х. Гурихано[illegible] ва. Цо хоам бу «Пхьилекъонгий - Юрта бахача Э. Дзауровай А. Олдоевай письмо дийцад Нохч-ГIалгIай респотребсоюза болхлоши. Массехказа финансови дисциплина телхарех Назрановски района правлене лаьрхIадар цIаг1а болх беча лареха продавец Т. Гарданова балхара дIаяккха.

Бакъда, «Назрановский» совхоза хьайбаш лелдераша дехарах а халкъе депутатий Пхьилекъонгий - Юртарча Совето тешаш дарах а из балха тIа йитай, тIаххьара арахецца [illegible]

ЭЗДИЙ САГ: МАЛАВ ИЗ?

Вай дахаш эгтара бочаг1а, эгтара дезаг1а дола хIама санна лелаьй, вайна тIеэцаенна а йитай боккха чулоацам бола нравственни ганзаш: яхь, сий, эздел, къонахчал, майрал, денал. Уж вай заманхоша, советски наха, шоай балхаца, турпала хьинарца, эздийча гIулакхаща дег1айоалаю, коммунизм хьалъечуи моральни кодексаца юсаю. Уж дешаш дувцаш дагаяле безам бер са.

Къамьал дIадолалуш лоархIаме долча цхьан хаттара жоп лелча бакъахьа хетар сона. Бий-таш нравственни дикалер во долчох, тоадер кийча долчох, хьайсара дар дегаза долчох, сийдар сийдоацаш долчох белгтама къоастадеш бола боарамI ба. Из боарам ба къахьегам. Къахьегам тахенарча вай общества, кхоана хьоттаргйолча коммунистически цивилизаце, керттера, сийлахь-доккха нравственни закон да. Из иштта мара хила йиш а яц, хIана аьлча, къахьегарца мара хьаде йиш яц сага мел эшаш дола хIамаш. Къахьегамхочунгара вай массане масал эца дезар. Из ца вай махка оказ да.

Бакъда, хIанз а нийслу нахарий мезашта юкъа лела жукаргаш санна, наха хьадаьр дуаш, къайлаш дерца, зуламаш дерца бала тIертараш а. Церца вай массане а мара къовсам ца лоаттабой, хенахьа вайна качара баргбац уж.

Тахан вахаро декхачунга хьежача, дика болх беш, цийна гуракьа долчун мара бале боацаш нелар кхоачам бац. Визза вола болхло, гражданин, къахьегамхо массадолча хIаман бале болеш, дикачун оаг1уа хьаллоацеш, во дар, зуламе дар дIадаккха гIерташ хила веза. Цудухьа вай керта [illegible]

[illegible]

А. ТАНКИЕВ, филологически iилмай кандидат.

Грозненски цирко хьайийлчлай шиъ керда сезон. ХІанз грозненцашта а вай города хьешашта а гойташ я «Москва-84» яха йоккха цирковн программа. Цирка жанр езарашта укхаза гургда Запашнал Марицас кулгалдеш дола тайп - тайпара акхий: ломаш, цІокъ-ломаш, Іаьржа пантераш, къыдараш. Марицас оад-оалар деш, мотт ховш санна, хІаране шиъ-шиъ номер дика кхоачашъю цар. Шиъ новкъостащца цхьана бІарчача сайрене программа дІахьош ва клоун — РСФСР заслуженни артист Серебряков Валерий. Зрителашта дукхвезаш а, сакъердаме хеташ ладувгІаш а я цар репризаш, бегаш.

Артистка Байдина Маринас вайна гойтар а я хоза номер — шиъ дегІах тІехк ца йоаллаш санна, хоза ловзаду цо гІозараш.

ХІанзлехьа езаеннай грозненцашта цирка керда программа.

СУРТАШ ТІА: цирка арене.

Н. КОБИАШВИЛЕИ

В. ЕЛИЗАРОВЕИ суртех.

ФУД ЮКЪАГІДИСАР?

Дикхал а деш, тахан ала йиш йолаш да: Ачхой-Мартановски района дукхагІа долча боахамаша хьайбай а лаьттан а продукташ яхарен пачхьалкхенга йохкарен планаши декхарашн толаме кхоачаддеш хилар.

Пятилетка дІьлагІча шера планаш а декхараш а хаьнахьа кхоащдара шоайла социалистически яхь йоаржаь хьинаре къахьегаш йолча шурий - товарни фермай, хьайбаш леладерий, кхыча бригадай вІаштІехьдаьннай дикача толамашца кхача. Ховш ма хиллара, дІадахача Іай итогех тха района елар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота. Цу доккхача совгІато кхы а чІоагІагІа хьинар айдаьд района хьайбаш леладерий.

Кхачан программо хьалхашие оттадеш дола декхараш кхоачашде гІерташ хьинаре къахьегаш боахк районе къахьегамхой. Пачхьалкхенга дулх, шура дохкара планаш а тІаийца декхараш а цхьоалагІа ноябрь тІакхоачаш кхоачашъе гІерт. ХІара Іаттагара шера йоаккха шура 3000 килограммага дІакховчае лаьрхІад «Бамутский» совхоза хьайбаш леладераша. Цар из болам хьаллаьца къахьегаш я районе мал йола шурий фермаш, бригадаш. Иштта, ийс бетта пачхьалкхенга 3480 тонн шура йохка езача цхьоалагІа сентябрь тІаотташ ехкар 3457 тонн яр, 9 бетта дохка дезаш хиннача 790 тонн дулхах бархІ бетта дехкар 714 тонн да. Оаха лерхІачох, ийс бетта планах дохка дезачул дукхагІа 100 тонн дулхи 500 тонн гаргга шурен йохкаргья оаха.

Пятилетка дІьлагІча шера планаш кхоачаштьаь ца Іеш, хьалхарча шин шера тхоашта тІадисар тІера дІадаккха дага ба района ахархой. Наьха хьинар гучадоаккхаш да доала толамаш а. ХІара гектара тІара 31 центнер йоаккхаш чуийцадаьнад тхо кІа а бобове культураш а. Пачхьалкхенга дохка дезача, кІин 1000 тонн план йолаш, дехкар 3338 тонн я. Дика хьайкъай хьажкІаш, шекара свеклаш. Дика хьувкъам ба баьцадаварий а сомий а бешамашка хьалкхебаьр. Дог тийша да тхо района ялх плодоовощеводчески боахамаша пламах пачхьалкхенга 37 эзар тонн дохка дезача 42 эзар тонн баьцадаварашн 14 эзар тонн сомж бохкаргхилара.

Района къахьегама коллективаша тахан доахаш дола толамаш дувзаденна да партийни, советски, профсоюзни, культура организацеша цхьана вІаштІехьбаьккха беррига болх дІахьош хиларца, болхлой хьинар, кхетам лакхбенна хиларца. Партийни органий новкъостаьаца района профсоюзни организацеша хьинаре къахьегаш Кхачан программа кхоачашъяра къахьегамхой оарцагІа бахара.

Профкома комитеташ шоай болх производствацца дукхагІа бувза гІерт. ШерагІа юкъехьувл коллективни подряд. Цо гІо ду балха а хьаеча продукце дикал а тоае, боаттІача тайпара бІаргтІаболаш техника, лаьтта, ахчан средствош, материальни ценностош лорае, социалистически яхь шерагІа йоавжае.

Цу прогрессивни форма лакха аффект гучайоаккх Ачхой-Мартана района боахамашка къахьегаш йолча бригадаша, механизированни отрядаша. Царех я соаккха 400 гектарах хІаране тІара 57 центнер хьажкІаш чуийца Захаев Лаьчий мехотряд, баьцадаварий а сомий а шиъ ах план кхоачашъю Тепсуркаев Мовле бригада, укх шера 550 гектарах хІаране тІара 48 центнер ялат аьрда Мунаев Іийсай бригада.

Укх шера района боахамий кхашка цхьан нарядагІа болх беш ва 2 эзар согІа саг. Цар доал деш да районера 70 процентага кхоачаш дола лаьтташ. Массехк шурий фермаш, хьайбаш леладерий кхыйола бригадаш я цу прогрессивни методах къахьегаш.

Бакъда, тха балха тоъал кхоачамбоацараш а да. ЛерттІа кхоачашдац оаха къахьегамхой культурно-бытовой хьалаш. гІалаташ дуалийт болхлой, могашал, цар къахьегам ларабеча, принципиально дІахьош администрацега коллективни договор кхоачашдайтара болх.

Профгруппашка, цехий комитеташка хиннача отчетнохоржамий собранецка чІоагІа критика йир тхона а администрацена а болхлой уж хьашташ оаха доагІача бесса кхоачащдеш ца хиларах. Нийса а йоагІаш а ньяр из критика. Цунах йоагІаш йола выводаш лаьй оаха. Уж кхоачамбоацарейн дІададахара тІаберзабаьб хІанз тхоай болх. «Самашкинский» совхозе тоаде доладаьй хьайбаш леладерий цІеноаш, чакхдоалаш латт культурни хьашташ кхоачащдара обьекташ хьалъяра а йоачарна ремонт лра а балхаш. дукхача боахамашке дІадоладеннад болхлой доакъарца, доагорца ІалашбергІулакх.

Производствера порядок а дисциплина а тоаеш, шоешхара гІалат ца доалийташ, юхейнса ха балха дика толамаш доахаш, хьалхалца латта пятилетка дІьлагІча шера планаш тІехкхоачаштьеш чакхдаккха лерхІаш ба тха районера къахьегамхой.

А. МАЛЬСАГОВ,
Ачхой - Мартановски района юрта боахама профсоюза райкома председатель.

Дикоча нахах

ВУРИЙТТАРА ВАЬЛЧА ДЕИЗ

Доккхий балха толамаш дахарца белгала а яьлла, вай республике дикагІйолча организацеех цаІ лоархІаш я № 1570 йола автоколонна.

Укхаза хьаьнала къахьегаш ба дукхача къамех бола нах: нохчий, эрсий, гІалгІай, эрмалой, дагестанцаш, гуржий, кхыбараш а. Шоайла гІулакха кийча болаш, гІо новкъостал эшар юстара ца вуташ, болх беш ба уж.

Са тахан дувца безам ба автоколонне къахьегаш волча водителах Шакарьян Николай Даниловичах. Из дика вовзаш ва коллективе пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра йоаркаьча социалистически яхье хьалхле лелаер санна. Цо лелаер я мухь кхухьа машин. Укх шера тіъаьитт шу дуз цо из болх лелабу, цхьабакъда, къахьегама чам, балха мороо, цох хьабоала пайда, хулаш бола салоІам Николай Даниловича байзаб шиъ вурийтта шу даьннача хана.

Цу шера цун къахьегама книжка тІа йоазув даьд: «Къахьегама книжка дІадоладаь ха — 26 декабрь 1945 шу». Юххьанца тайп-тайпара балхаш деш къахьийгад Шакарьяна. ХІаьта 1951 шерагара 1954 шерага кхаччалца Советски Эскаре гІулакх деш а хинна ше цІавеча из балха воагІа Нохч-ГІалгІай вІашагІкхийттача автомобильни транспорта управление, хьалха цун цІи кхыча тайпара яр, водитель волаш. Цу хана денз хьавоагІа из укхаза къахьегаш. Из дукха ха я цун шиъ 58 шу хара ца даьналга дагадехача.

Тахан а социалистически яхье хьалха латтачарца ва из. Цо денна йоагІа балха норма кхоачашъю 128—130 процент. Коллектива кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша дукхаза баркалаш кхайкадаьд цунна, ахчан премеш тийннай, хьежаьй «Коммунистически къахьегама ударник» яха цІи, белгалваьнкхав «Сийдола ветеран» яха цІи ядарца. Тахан шун сурт доал № 1570 йолча автоколонна а Нохч-ГІалгІай вІашагІкхийттача автомобильни транспортни управление а сийлен улгаш тІа.

— Нов. Шакарьяш дика болало хинна ца Іеш. Іодаьмате баьъахьара саг я ва, — дувц цох автоколонна начальнико Батыжев Майрбика. — Из воккха общественник, кагирхой хьехаича ва. Оаха доккхал ду цу тайпара нах тха мугІараша хиларах.

Шиъ хьинарца балха говзалца, эздийча оамелашца белгалваьнна из тахан къахьегаш ва цхьайттагІа пятилетка тІеххьарча шера чотагІа.

Я. КАРТОЕВ,
№ 1570 йолча автоколонна юрисконсульт.

Сийлахь-йоккхача Котальон 40 шу дузаш

ТІЕМО ХІАЛАКДАЬ БЕРАЛ

(Спектаклах йола заметкаш)

Одесситаша шоай гастролаш хьайийлар А. Приставкина «Салтен кІаьнкь» яхача повестах оттаьча спектаклаца. Театро из хетаьй советски халкъо фашистски гІаьрахой бохабаь яьккхача Сийлахь - йоккхача Котальон 40 шу дизара.

Спектакль оттаьр ва театра керттера режиссер В. Туманов, художник — С. Зайцев.

Сенах даьца дувц вайга спектакло? БІаьстий, 1943 шу. Сийлахь-боккха Даймехка тІом юкъеккхаьча ха.

Балево кІаавита цпи саг шоайла дегІалболх, цаІ шол лагІнох тешалу. Ма бөрра Андреяс шиъ бала дІакодабаьчул тІехьагІа, хІанз топ а документаш а дІадихка висачул тІехьагІа штрафной батальоне хьожаверга ше аьлча, цкъарчоа безам хул Васькай, из топ яха новкъостал даьраш малаш ба ала, бакъда, из дІааьлча вокхар шийна тІаоттадергдола Іазап дигадехача йист ца хулалуш совзду цун мотт. Из дІаала а вахьац, ца оалаш Іе а маган, хІана аьлча, шиъ керда новкъост дег тІара шийна везавеннадаь. Цу шин балах, клетка чуделла хьаьнлг санна ше фу дича бакъахьа да ца ховш хьова из. Артиста В. Тришкина ІалаьматеЙ дика хьахьокх вайга из бахьан долаш шиъ турпала чубоалла бала. Халкъа кицо оалаш ма хиллара: Іаьхача берзо а буаргба, ца Іаьхача дас а буаргба, яхача Іаьхарга тара дог деха ше фу дича бакъахьа да ца ховш хьулзача шиъ турпала чудоалдар, цун дог доцадеш дар.

Тришкина турпал ва шийх фухха хуле а, шийна везавеннача, шиъ дог тийшача, шиъ дог хьаьстача сага, шиъ са дІаденна а, гІо де кийчавола саг. Цу гІуланха чІоагІа оарцагІа воал из. Из дІа а хай во таІазар ду пупшо вокх шин кІаьнна, царна гІо деш хул урка а базархо а вола барыга. Цу таІазаро а юхатохац Васька. Мича яхар ца ховш дІайоал хьалхагІа хинна зовзал. Юха а оарцагІа воал из, Долгушина гІо де, цун топ хьалаха. ЦІаьхха а детдоме чу а баьхе етт укхаз вокх шинне, ахкарга цхьа дош ала дахьац детдомера вож бераш. Сел чІоагІа кхерам тІатессаб царна хулиганаша. Цар ала аьнна дешаш юхаоалаш, царна хетар деш деха хьувз бераш. Бакъда, берашa ца доалаш, цкъарчоа шоаш эІамагІа хиларца, урнаех кІераш, дего тІа ца эшаш, дег тІара раьза боалаш уж шоашта дегаза дола гІулакхаш деш хилар хьахьокх царех хІара роль ловзаеча артисто. Цар эгІазьухаш лепача бІаргаша, ца боалаш халла оалача дешаша гучадоаккх вокхар лелабеш бола тийша болх бераша дукха ловргбоацилга, дукха ца товш царна юкъе дов даргдолга.

Цу бераштa шоаш коллектив йолга хайта новкъостал ду, дага а доашаш, завуча балха нийсъеннача мулька хьехаш хиннача хьехархочо, Ленинградера бераш доагІа. аьнна, цар пионервожатегара денача каьхато. Завуча роль ловзаеш я артистка Л. Калачева. Дог цІена, сабаре саг и Калачевай турпал. цхьаннха харцо, тийша боля ца бовзаш. Иштта сабар долаш, эхь-эздел долаш, дерриге а дика хилча бакъахьа хеташ йолча цунна аьттув боал цу берех йиззза йола коллектив е, харцхоа духьала отта а нийса дар хьаллаца а, цхьоагІо яхар фуд а ховш йола барттайна коллектив цу берех хьае.

Тайп - тайпарча моттигера хьагулдаь, тІемо дайх-ноех, шоаш баьхача моттигех даьха да уж бераш. ТІемо берал хІалакдаьд. Спектакле эгара дикагІчарех я цу бераша тІом хилалехьа шоай цІагІа хиннарди, шоаш цу хана хиннначул хІамаш юецаш йола сценаш. Диалазда ца хІама, дог хьаста гаргаре саг воацаш, шоашта хьамсара йолча уйлаш карабита уж багІаш хинна сценаш. Царех хІаранне датахьа а гІанахьа а шоай дашка хьахеташ язду тІом тІа, царгара письмош цІду. Вахаре из тайпа иразшоашка деце а, шоашта дайнар, хезар, даиман шоай легашка латтар бокъонца бакъ долаш санна шоай новкъосташна дувц цар. Цу бакъ доацачох а, из сов хоза а дика а доладаь шоаш а тешаш. Кхьеттел Колька-Сыч а массаза а массанега а дувцаш хул шиъ да инарал ва яхаш. Юххера а гучадоал цун да салте волга: шиъ воІ волча вайя бІаргагу из вайна. ІалаьматеЙ чІоагІа хьог цунах бераш: цунна да а, даьна из а кораваь хиларна.

Андреянеи Васькенеи юкъетоссаденначa доттагІало бовлийт вайна спектаклера кхыбола турпалаш: тІемо берал хІалакдаь детдомовцаш. Даьхен, халкъа Іазап тІаоттача хана эхь-эздел дайна лела базархой, уркаш, кхыйола йовсараш. Уж ролаш ловзаеш болча артистaшa дика гучабоах цар уж бІеха оамалаш. Ше сцена тІа йолча ловцача хана къаьстта дика суртсибат кхоллаш хьахьекхар шиъ турпал Акулиха УССР заслуженни артистка Г. Осташевскаис. Наьха доакъазало хІама тІаерзаьй цунна, цунах сонталшна, куральна, Іовдала бІеха саг я цун турпал. Спектакла чулоацамца товш а из дика доашхаш а я спектаклера музыка. Спектакла лейтмотив хинна дІаэттад «Къаьстта берал хиннадац тха. Тха цхьана дар,—берал а тІом а» яха иллы. Укхаза товш дек «МоастагІаша доагадир са цІа», «Рейде тІара сайре», Высоцкий Владимира ше дІаоалаш дола иллеш.

Сцена тІа вайна гуш дар тІема ханара хІама долга хойташ, из бирса а къиза а ха хиннилга хьахьекхаш да наг-нагахьа проекцеІа гІолла экрана тІа зрителa гуш дола цу ханара, бакъда, хІана кинжкаш тІара, кинохроника, кхычахьа гІолла вайна довзаш а хеза а дола плакаташ, сурташ, памятникаш, дІа-хьа чакхлелхаш йола поездаш.

...Топ а документаш а корадагІац Долгушин Андреяна, штрафной батальоне дІавахa везаш хул из. Васькас а кхетаду беррига нах дорха, къиза боацилга. Иштта цу шин сага юкъе тоссаденнача доттагІало хьахьокх цхьанна вочa хІамаш вІаштІехьдаргдоацилга динадар, хозадар, эздийдар хІалакде, дохаде. Из да вахара маІан.

Дар цу спектакле цхьацца кхоачамбоацараш а. Сов чІоагІа екар цхьайолча хана музыка, бераштa оттаьь спектаклаш зрелищни хила еза, сов къе яр оформленя, дика кийчъаьцар цхьайола мизансценаш. Бераша гІараш ергІоацаш зале хила беза хьехам беш театра педагогаш, из де доагІа бераш доаладеш театре баьхкача хьехархоша а.

Массане а хьехам беш спектаклага хьажа Іомаде деза бераш, тІаккха мара боаааргбац царна театра бизза бола мах, хургбац эстетически салоІам.

В. АБАДИЕВ.

СУРТА ТІА: Салте Долгушин Андрей — Б. Смирнов, Васька — В. Тришкин.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хьамсара эцархой!

Моттигерча промышленноста товарий дохка выставка оттаю шоана «Промтовары» яхача розничи торговни объединенее № 43 йолча тика чу (Ленина проспект, 74) 27 сентябрера денз 29 сентябре кхаччалца.

Тха тика тІа даьхкача, оаш шоашта эцарга вай республике ассортимент уттаеш дола товараш.

Тхо хьеж шо тхоай тика тІа даьхкарга.

«Промтовары» яха объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 СЕНТЯБРЬ
І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «БІаргашта гуйдар — тешо хаддар».
9.35 — «Вай вахара дикагІа бола нинъ». Телевизионни художественни фильм. 2-гІа сери — «Хье кха ма ве».
19.00 — СССР йоазонхой Союз хьоль 50 шу дизарга.
19.40 — «Вай вахара дикагІа бола нинъ» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 3-гІа сери — «Нотвадар».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Даиман оаз» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагІа фильм. 6-гІа сери — «Эхь».
23.00 — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Кхоанехах йола прогнозаш». Телевизионни фильм.
8.45, 9.35 — Природоведени. 4-гІа класс.
9.05, 12.55 — Испански мотт.
9.56 — И. С. Тургенев. Вежари кхоллашн оагІош.
10.40 — «Дезаяи шоашо». Телевизионни журнал.
11.10 — «Дуне материалиста бІаргашца». (Обществоведени цикл).
12.00 — К. Паустовский вовзам.
13.25 — «Соленый пес». Субтитраш дола художественни фильм.
14.40 — «Кердадараш».
16.10 — «Іайха дІадийнар...». Х. Нурадилова цІергІача Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен драматически театра спектакль (гІалгІай меттала).
17.30 — «Депутатски гІулакхаш» (гІалгІай меттала).
17.55 — Нохч - ГІалгІайче — нохчий мохк. «Фу дала йиш я гектара?».
18.25 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
18.45 — «Наьха лаьтта». «Плодопитомнический» яхача совхоза керттерча агрономах Г. Михайловах йола телеочерк.
18.55 — Киножурнал.
19.05 — «Дезаяи шоашо: переменай ха».
19.35 — «Грипп кхерами дац». Фильм.
19.45 — «Тоалзу» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса дахьаьла хийла шун, бераш!».
20.20 — «Папа, мама, со — туристически дезал». Іилманевзийтара фильм.
20.40 — Халкъ оал СССР халкъа артистка Я. Зыкинас.
21.00 — «Ха».
21.25 — Остановкера нагирхой сайре.
23.10 — Баскетболах йола СССР чемпионат. Мала нах. «Спартак» (Ленинград) — ЦСКА.

28 СЕНТЯБРЬ
І ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Советски Союза Турпалца Ф. М. Зинченкоца шиннахнаша вІашагІкхетар. Кинопередача.
9.35 — «Вай вахара дикагІа бола нинъ». Телевизионни художественни фильм. 3-гІа сери — «Нотвадар».
10.55 — «Путешественников клуб».
11.55 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка — хІаране гІуланх». Документальни фильмаш: «Нагахь хьо дахале», «Тянь-Шана электричеси малх», «Нразеча кхалсагах дола фильм».
15.45 — Гуржийчен ССР художественни коллективай концерт.
16.05 — «Сенна шоашта Іемаду ПТУ».
16.30 — «Кердадараш».
16.40 — «Эрсий къамел».
17.10 — «Дунен хьалхьашта мичера белхахой товарищество». І Интернационала 120 шу дизара.
17.50 — «Цхьана — бертталла дезаш».
18.15 — «Іилмани вахар».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Шахматех йола дуненан чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Іаший гали». Мультфильм.
19.25 — «Тха БАМ ои да».
19.35 — «Кердадараш».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» — «Спартак». 2-гІа тайм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Даиман оаз» яха телевизионни художественни фильм. ШоллагІа фильм. 7-гІа сери — «Лош ца хилар».
23.00 — Шахматех йола дуненан чемпионат. Информационни выпуск.
23.15 — «Тахан дунен тІа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.15 — «Моаршал хилда хьона, доктор». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гІа класс. Москва — Эрсий пачхьалкхен столица.
9.05 — Английски мотт. Хьажа 1-гІа шу.
10.05 — С. Прокофьев. «Зо-лушка» яха балет.
10.35 — Географи. 5-гІа класс.
16.40 — Документальни фильм.
17.00 — «Нохч-ГІалгІайчен киноэкран».
17.30 — Киножурнал.
17.40 — «Революцина дІадена дог». Н. Островске 80 шу дизарга (нохчий меттала).
18.10 — Фильм-реклама.
18.15 — «Нохч-ГІалгІайчен ди».
18.35 — Еррнгача а парта гІулакх.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Торпедо» — «Спартак». 1-гІа тайм.
19.45 — 30 сентябрь — Іилманга доала ди.
20.00 — «Бийса дахьаьла хийла шун, бераш!».
20.15 — «Сердал лураш». Документальни фильм.
20.30 — «Купалинка». Фильм-концерт (Минск).
21.00 — «Ха».
21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Минск). 2-гІа тайм. «Зенит» — «Жальгирис». 2-гІа тайм.
23.05 — «Кердадараш».

17.10 — «ВІаши пайда а хиш цхьанна балх бар». Беседа (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, юрта къахьегамхой!». Концерт (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Юрт: гІулакхаш проблемаши» (гІалгІай меттала).
18.40 — «Атмосфера» яха радиожурнал (гІалгІай меттала).

УКВ

17.00 — Пугачева Аллай концерт.
17.34 — Мали дІаоал Миндаже Шоасарен Дахкадев Алтен.
17.58 — Халкъа шира илланаш.
18.42 — Хелхара эшараш.

28 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Музыка йоазийтар» яхача цикла передача (нохчий меттала).
11.15 — «КъонабІений кхоллам» (нохчий меттала).
11.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.45 — «Сийда совнаш чукъдар» (гІалгІай меттала).
15.15 — «Даим тха доттагІа хинвай хьо, Росси». Композици (гІалгІай меттала).
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.13 — Передачай программа. Хаттам (эрсий меттала).
17.16 — «Вовшаьн доттагІалла мотт». Беседа (гІалгІай меттала).
17.31 — «Ше сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Дуга чеманина». Гудермесски районера передача (эрсий меттала).
18.40 — «Керда Іаьдаман — вахаре!» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Дошачуи искусство.
17.39 — Концерт-вальс.
18.16 — М. Сулаева стихаши да дакха иллеш.
18.44 — Моттигерча авторий произведенеш.

РАДИО

27 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаттам (эрсий меттала).
8.13 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Дега хьехарца» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
11.15 — «Вурнузами пропаганда харцдар». Беседа (нохчий меттала).
11.30 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уш?». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
11.45 — «Бригадин подряд» (эрсий меттала).
17.10 — Передачай программа. Хаттам (эрсий меттала).

Хоттамаш

Тахан республике гІоллаш Грозней кІезиг - дукха моркхаш а йолаш. Йовчах а йоацаш. Іуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доалаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 25—30, Грозне 27—29 градус йовхал йолаш хилен таргу.

Кхоана морхаш а йолаш, йовчаш а йоацаш, тайп - тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш, цхьайолча моттигашка дохк а доалаш хилен фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 21—26 градус йовхал йолаш хилен таргу.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечатъ» еррига отделенешкаи агентстваашкаи, предприятешкарча, учреждешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газет яздара мах: шера—4 сом 8 кепиги, ах шера—2 сом 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкана секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кисьмий — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00224. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3998.